

АЙТУЛЫ МЕРЕКЕ

БАҚТЫБАЙ БАБА РУХЫН ЖАҢҒЫРТҚАН ЖЫР АЛАМАНЫ

Нұрилла НҰРБОЛҚЫЗЫ

«Алатау»

Ел аузындағы әңгімелерге қарағанда, Бақтыбай бабаның суырыпсалмалық қабілеті ерекше болған. Біреу айтысқа шақыра қалса, еш дайындықсыз домбырасын қолына алып, қарсыласының мысын басып, төкпелеп сөз бастаған деседі. Ал батырлар жайындағы ерлік жырларын толғағанда, тыңдаған жұрттың бойына бірден жігер құйылып, рухы асқақтап сала беретін көрінеді. Осындай өнер иесінің мұрасы ұрпақтан-ұрпаққа жалғасып, бүгінгі буынға да өнеге болып келеді.

Биыл ел мұрасын қастерлейтін жұрт көптен күткен үлкен мерейтой – қазақтың айтыс өнерінің тарланы, Жетісудың жыр жампозы Бақтыбай Жолбарысұлының туғанына 190 жыл толды. Бұл айтулы күн Жетісу халқы

ЖЕТІСУ ӨЛКЕСІНДЕ АТЫ
АТАЛҒАНДА ЕЛ ІШІ ЕЛЕҢ ЕТЕТІН,
ӨНЕР СҮЙЕР ҚАУЫМ ЕРЕКШЕ
ҚҰРМЕТПЕН ЕСКЕ АЛАТЫН
ТҰЛҒАЛАР КӨП-АҚ. СОНЫҢ БІРІ
ХАЛЫҚ АУЗЫНДА «ЖЫР ДҮЛДҮЛІ,
ОТ ТІЛДІ, ОРАҚ АУЫЗДЫ» АТА-
ЛЫП ЖҮРГЕН – БАҚТЫБАЙ
ЖОЛБАРЫСҰЛЫ. «ДАУЫСЫН
ТАУДЫҢ ЖАҢҒЫРЫҒЫНДАЙ
КҮМБІРЛЕТКЕН АҚЫН»,
«АЙТҚАНДА АРҚАНЫ
ҚОЗДЫРАТЫН ЖЫРАУ» ДЕП
СИПАТТАЛАТЫН БАБАНЫҢ ӨНЕРІ
УАҚЫТ ӨТСЕ ДЕ ТОЗБАЙ, БҮГІНГЕ
ЖЕТКЕН АСЫЛ МҰРАЛАРДЫҢ БІРІ
САНАЛАДЫ.

үшін жай жыл санауы емес, рухани жаңғыруға, өткенге тағзым. 14 қараша таңғы салқынмен Бикен Римова атындағы Талдықорған драма театрының алдына белгілі айтыскерлер, ақын-жыршылар, қоғам қайраткерлері мен әр өңірдің зиялы қауымы жиналып, бас қосты. Сондағы нақты мақсат – Бақтыбай Жолбарысұлының рухына құрмет білдіру болды.

Жиналған қауым Бақтыбай бабаның

мәңгілік мекені – Өтенайда орналасқан зират басына барып, құран бағыштады. Ескерткішіне гүл шоқтарын қойып, бабаның рухына тағзым етті. Бұл рәсім – тек бір тұлғаны еске алу емес, тұтас Жетісудың мәдени жадын жаңғырту, өткенге құрмет білдірудің айқын көрінісі болды.

Тағзымнан кейін мерейтойлық шараның негізгі бөлігі Ілияс Жансүгіров атындағы Мәдениет сарайында жалғасын тапты. Жетісу облысы әкімдігінің қолдауымен, облыстық мәдениет, архивтер және құжаттама басқармасы және халық шығармашылығы орталығы ұйымдастырған «Дүбірлі туған дүлдүлім» атты салтанатты ғылыми-конференция елдің рухани өміріндегі айтулы оқиғаға айналды. Залда жиналған жұртшылық: ғалымдар, әдебиет өкілдері, айтыскерлер, студенттер – барлығы Бақтыбай Жолбарысұлының шығармашылық болмысын тереңірек тануға мүмкіндік алды.

Шара барысында Өл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің профессоры, филология ғылымдарының докторы, белгілі ғалым Анарбай Бұлдыбайдың «Жетісудың жыр дүлдүлі – Бақтыбай Жолбарысұлы» атты жаңа еңбегінің тұсауы кесілді. Зиялы қауым бұл кітаптың – ақынның өмірі мен мұрасын

ғылыми тұрғыда зерделеген құнды зерттеу екенін көпшілікке түсіндірді.

Конференцияда сөз алған ғалымдар мен ақын-жазушылар ақынның әдебиеттегі, айтыстағы орнын жан-жақты ашып көрсетті. Атап айтқанда, профессор Анарбай Бұлдыбай, халықаралық «Алаш» әдеби сыйлығының лауреаты Әміре Әрін, Қазақстан Республикасының Еңбек сіңірген қайраткері, Жетісу облысының Бас ақыны Айтақын Бұлғақов секілді танымал тұлғалар Бақтыбай жырларының көркемдік қуатын, оның сөз өнеріндегі дарақылығын, халық арасындағы ықпалын кеңінен талдады.

Бүкіл конференцияның рухын үйлестіріп отырған модератор – Жетісу облысының мәдениет, архивтер және құжаттама басқармасының басшысы Сүлейменов Қуаныш Сұлтанұлы. Оның жүргізуіндегі басқосу мазмұнды да тартымды өтті.

Бақтыбай Жолбарысұлына арналған құрмет мұнымен аяқталмайды. Қасиетті жұма күні баба рухына тағзым етіліп, оның өмірі ғылыми нақышта сараланған болса, 15 қараша күні кең ауқымдағы өнер додасы - «Дүбірлі туған дүлдүлім» атты ақындар айтысы өтті.

Жалғасы 4-бетте

БАСПАСӨЗ – 2026

Жазылу бағасы:

редакция арқылы

1 жылға – 4 212 теңге.

«Қазпошта» арқылы жеке тұлғаларға

1 жылға – 6 550,96 теңге.

«Қазпошта» арқылы заңды тұлғаларға

1 жылға – 8 925,28 теңге.

Цена подписки:

через редакцию

на год – 4 212 тенге.

через «Казпочту» для физических лиц

на год – 6 550,96 тенге.

через «Казпочту» для юридических лиц

на год – 8 925,28 тенге.

Жетісу облысы бойынша жазылуы индексі: 15534

Подписной индекс для других регионов РК: 65534

ҚЫСҚА ДА НҰСҚА

ҚАЗАҚСТАН-ТҮРКИЯ ӘСКЕРИ ҰНТЫМАҚТАСТЫҒЫ
АРТА ТҮСТІ

Еліміздің Қорғаныс министрі Дәурен Қосанов Түркияға іс-сапармен барды. Ресми сапар аясында сол елдің Ұлттық қорғаныс министрі Яшар Гүлермен кездесіп, екіжақты өріптестіктің қазіргі ахуалы мен даму перспективаларын талқылады. Айта кетейік, екі елдің қорғаныс ведомстволары арасындағы әскери ғылым, білім, жауынгерлік даярлық және әскери-техникалық салалардағы өзара іс-қимылдар, әскери ынтымақтастық туралы екіжақты келісім негізінде жүзеге асып келеді. Қазақстан Қорғаныс министрі Түркия елінің Қарулы күштері Бас штабының бастығымен де кездесті. Сондай-ақ әскери нысандар мен оқу мекемелерін, қорғаныс-өнеркәсіп кешені кәсіпорындарын аралады. Сапар барысында «Анытқабыр» мемориалдық кешеніндегі Мұстафа Кемал Ататүрік ескерткішіне гүл қойылды.

ОРТАША ЗЕЙНЕТАҚЫ МӨЛШЕРІ АТАЛДЫ

Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігі Қазақстандағы орташа зейнетақы мөлшерін жариялады. Ведомство мәліметінше, жыл басынан бері республикалық бюджеттен 3 триллион 512,7 миллиард теңге сомасына зейнетақы төленген, оның ішінде базалық зейнетақы төлеуге – 1 триллион 137,2 миллиард теңге, ынтымақты зейнетақы төлеуге – 2 триллион 375,5 миллиард теңге қарастырылған. 2025 жылғы 1 қарашадағы жағдай бойынша, зейнеткерлер саны – 2 миллион 516 мың адам.

«2025 жылғы 1 қарашадағы жағдай бойынша, жиынтық зейнетақының орташа мөлшері 142 744 теңгеге тең, оның ішінде ынтымақты зейнетақы мөлшері – 95 167 теңге, базалық зейнетақы – 47 577 теңге», - делінген хабарламада.

СУ ТАСҚЫНЫНЫҢ АЛДЫН АЛУ ЖҰМЫСТАРЫ
ҚАРҚЫНДЫ ЖҮРГІЗІЛУДЕ

Биылға дейін 2 шақырым қорғаныс дамбылары салынып, 5,8 км су бұру арналары орнатылды, сондай-ақ 2,7 км өзен және канал арналары тазартылды. Өзендердің 4 шақырымында тереңдету, арнасын түзеу және жағалауды нығайту жұмыстары атқарылды.

Талдықорғанда Қаратал өзенін механикалық тазалау мен нығайту жұмыстары аяқталуға жақын, Панфилов ауданының Сүптай ауылында Тышқан өзені нығайтылуда. Жоспарланған 16 іс-шараның 8-і орындалған. Сарқан, Көксу, Кербұлақ, Қаратал және Ақсу аудандарында өзен арналары түзетіліп, жалпы бірнеше шақырым су бұру каналдары тереңдетілді. Қалған 8 нысанда жұмыс әлі жалғасып жатыр. Облыстық ТЖД мәліметінше, шаралар 2025 жылдың инженерлік жоспарына сәйкес жүзеге асырылуда.

ТАБИҒИ ГАЗ ЖЕТКІЗУ ЖҰМЫСТАРЫ ЖАЛҒАСУДА

Жетісу облысында Кербұлақ ауданының алыс елді мекендеріне табиғи газ жеткізу жұмыстары жалғасуда. Президент тапсырмасына сәйкес, жыл соңына дейін Сарыөзек-Талдықорған бағыты бойындағы 126 ауыл газдандырылмақ. Соның ішінде Кербұлақ ауданындағы Шоқан, Амангелді, Қызылжар, Қызылмектеп, Майтөбе және Шилісу ауылдарына алғаш рет газ беріліп, 5 мыңға жуық тұрғынға қолайлы жағдай жасалды.

Аудандағы 26 елді мекен газдандыруға жатады. Бүгінде Сарыөзек пен Жоламан газға қосылды, 17 ауылда құрылыс аяқталып, оның алтауы пайдалануға берілді. Қалған сегіз ауылда жұмыс жалғасуда. 2025 жылдың соңына дейін 31 мыңнан астам тұрғын тұратын 26 ауыл толық газға қол жеткізеді.

Өтініштерге сәйкес, газдандыру жоспарына еңбеген тағы алты ауыл — Сарыбастау, Қарашоқы, Арқарлы, Сәмен, Шилісу (ферма) және Малайсары бойынша жобалық құжаттама әзірленіп, құрылыс 2026 жылға жоспарланып отыр.

ЖАҢА ЖАЯУ ЖҮРГІНШІЛЕР ЖОЛЫ
ҚОЛДАНЫСҚА БЕРІЛДІ

«Ұйтас» саяжайының көпір өткеліне баратын аумақта тұрғындар үшін қауіпсіз әрі ыңғайлы қозғалысты қамтамасыз ететін жаңа жаяу жүргіншілер жолы салынды. Орташа жөндеу жұмыстары аясында ұзындығы 207 метр болатын тротуар төселіп, №23 және 16 бағытындағы автобус маршруттарының соңғы аялдамалары ретке келтірілді. Аумаққа толық асфальт жабындысы төселді.

Еске салайық, қала әкімі Ернат Бәзіл «Ұйтас» тұрғындарымен кездесуінде аумақты абаттандыру, атап айтқанда асфальт төсеу және жарықтандыру мәселелері көтерілген еді. Тұрғындардың ұсыныстарын уақытылы орындау мақсатында қала әкімінің тапсырмасымен жұмыстар жедел қолға алынып, тротуар бойына жарық шамдары орнатылды және көпір өткелінің жан-жағына қоршау жұмыстары жүргізілуде.

ҰЛТТЫҚ НАҚЫШТАҒЫ
АЯЛДАМАЛАР ОРНАТЫЛУДА

Талдықорған қаласында биыл «Таза Қазақстан» бағдарламасы аясында бірқатар маңызды жобалар жүзеге асуда. Солардың бірі қала аумағындағы тозығы жеткен аялдамалар жаңартылып, жаңа бой көтеріп жатқан шағын аудандар мен тұрғындар сұранысы жоғары аумақтарға қазақы нақышта безендірілген 36 жаңа аялдама орнату жұмыстары жалғасуда.

Қала бойынша барлығы 282 аялдама бар, оның ішінде 21-і - смарт аялдамалар. 2018 жылы пайдалануға берілген смарт аялдамалардың басым бөлігі уақыт өте келе жарамсыз күйге түсіп, тұрғындар тарапынан көптеген шағымдар туындаған болатын. Осы мәселені тиімді шешу мақсатында қала әкімі смарт аялдамаларды 5 жыл мерзімге сенімгерлік басқаруға берді. Қазіргі таңда барлық смарт аялдамаларды қалпына келтіру жұмыстары басталып, оларды жөндеу биыл толық аяқталмақ.

(Ақпараттар ашық дереккөздерден алынды)

ГАЗАДАҒЫ ҚАҚТЫҒЫСТЫ ТОҚТАТУ ЖОСПАРЫН ҚҰПТАЙДЫ

Қазақстан Сыртқы істер министрлігі Біріккен Ұлттар Ұйымы Қауіпсіздік кеңесінің Газадағы қақтығысты тоқтатудың кешенді жоспары туралы қарарының қабылдануын құптайды, деп хабарлады 24.kz сайты.

«АҚШ-пен қатар атысты тоқтату туралы келісімге қол жеткізілуіне маңызды үлес қосқан басқа елдердің күш-жігерін жоғары бағалаймыз. Қарардың қабылдануы – Газа секторындағы жағдайды шешуге, тараптар арасындағы сенімді қалпына келтіруге және Таяу Шығыстағы тұрақты бейбітшілікке бағытталған маңызды қадам. Қазақстан Ибраһим келісімдері аясында барлық серіктестермен сындарлы түрде өзара әрекеттесуге және жағдайды тұрақтандыруға

бағытталған халықаралық күш-жігерге одан әрі үлес қосуға дайын», – деп жазылған Сыртқы істер министрлігінің ресми мәлімдемесінде.

106 МЛРД ТЕҢГЕДЕН АСТАМ ӘЛЕУМЕТТІК ТӨЛЕМ БЕРІЛДІ

Қазақстанда жұмысынан айырылған азаматтарға төленетін әлеуметтік төлемдер көлемі артып келеді. Биыл 268 мыңнан астам адам жұмыссыздық бойынша әлеуметтік төлем алып, жалпы төленген сома 106,8 млрд теңгеден асты. Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігінің 2025 жылдың 1 қарашадағы мәліметінше, МӘСҚ тарапынан 308,4 мың азамат төлем алып отыр.

Әлеуметтік төлем бір айдан алты айға дейін тағайындалады. Оның мөлшері міндетті әлеуметтік сақтандыру жүйесіне қатысу өтілі мен соңғы екі жылдағы табысқа байланысты есептеліп, жоғалған табыстың 45%-ына дейін жетуі мүмкін. Төлем жұмыстан шығу себебіне қарамастан беріледі.

Өтінім eGov.kz немесе enbek.kz арқылы онлайн рәсімделеді. ЭЦҚ-мен растағаннан кейін жүйе бос жұмыс орындарын ұсынады немесе жұмыссыз мәртебесін қашықтан бекітеді. SMS арқылы растау төлем тағайындау процесін толық аяқтайды.

АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ ӨНДІРІСІ ӨСУДЕ

Жетісу облысында ауыл шаруашылығы өнімдерін өңдеу саласы қарқын алып келеді. Қазіргі уақытта өңірде 123 кәсіпорын жұмыс істеп, биыл 74,2 млрд теңгенің азық-түлік өнімі өндірілді. Өнімді қайта өңдеу үлесі 68%-ға жеткен.

Биыл облыста 500 мың гектар өріс егілді. Қант қызылшасының алқабы 12,2 мың гектарға дейін ұлғайып, 452,2 мың тонна өнім жиналды. Өткен жылы Ақсу қант зауыты жаңғыртылып іске қосылды, ал Көксу зауытын кеңейту жобасы жалғасуда.

Дәнді, майлы және көкөніс-бақша дақылдарын жинау аяқталды: жалпы өнім 1,4 млн тоннаға жетті. АӨК саласына 20 млрд теңгеден астам инвестиция құйылды. 2025-2027 жылдары жалпы құны 94,4 млрд теңге болатын 23 жоба жүзеге асырылмақ.

Пайдаланылмай жатқан 1,3 млн гектар жер анықталып, оның 712 мың гектары қайта айналымға енгізілді. Мал басы 2,6 млн басқа жетті, өңірде сүт фермалары мен бордақылау алаңдары жұмыс істейді.

Биыл ауыл шаруашылығын қолдауға 64 млрд теңге бөлінді. Саланың 2025 жылдың 10 айындағы жалпы өнімі 403,6 млрд теңгені құрады.

«АЛАТАУ-АҚПАРАТ»

ЖОЛ МЕН СУ САПАСЫНА ШАҒЫМДАНДЫ

«Қызылтас» саяжай аймағының тұрғындары жолдардың нашарлығы мен ауызсу сапасының төмендігіне алаңдаулы.

Олардың айтуынша, негізгі қатынайтын жолдардың сапасы тозған. Күз бен көктем мезгілінде аумақ түгелдей батпаққа айналып, көліктер батып қалса, үйлеріне келетін ауызсу ішуге жарамсыз деген шағымдарын білдірді.

Қалалық әкімдіктің мәліметінше, биыл аумақта инфрақұрылымды жақсарту бойынша бірқатар жұмыстар жүргізілуде. 17 көшеге жарық орнату жұмыстары жыл соңына дейін аяқталмақ. Сондай-ақ 24 шақырым су құбыры тартылғанымен, кейбір тұрғындар жаңа жүйеге қосылмаған.

Жол жөндеу бойынша төрт көшені асфальттау жоспарланған. Оның 2 шақырымы аяқталды, ал Орталық көшедегі жұмыстар қарашада бітіреді деп жоспарлануда.

Әкімдік барлық жобалардың ерекше бақылауда екенін хабарлады.

АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРІ МАРАПАТТАЛДЫ

Жетісу облысының әкімі Бейбіт Исабаев Ауыл шаруашылығы қызметкерлері күніне орай осы саланың бірқатар мамандарына мемлекеттік марапаттар тапсырды. Атап айтқанда, осы күні механик, трактор жүргізушісі, малшы, шаруа қожалықтарының жұмысшылары сияқты 7 еңбек адамы құрметке ие болды.

Жиында III дәрежелі «Еңбек даңқы» ордені Кербұлақ ауданынан «Нұрқадам» шаруа қожалығының трактор жүргізушісі Жалғас Бегімбетовке, Ақсу ауданынан «Құндақбаев» шаруа қожалығының малшысы Талғат Құндақбаевқа, «Құрмет» ордені сарқандық «СЗЦ Алмалы» ЖШС шаруа қожалығының жұмысшысы Ерлан Блескелдинов пен «Душкин СН» шаруа қожалығының басшысы Сергей Душкинге, «Ерен еңбегі үшін» медалі Көксу ауданынан «Мырзахан» ШҚ жұмысшысы Асқар

Өмірбековке, Ескелді ауданынан еңбек ардагері, зейнеткер Өмірсерік Мырзахметовке, Қаратал ауданынан «Опытное» АШӨК-нің механигі Родион Лиге берілді.

Еске салсақ, бұған дейін ауыл шаруашылығы саласын дамытуға қосқан елеулі үлесі үшін Көксу қант зауытының директоры Алтынбек Абатов биыл өлімізде тұңғыш рет беріліп отырған «Қазақстанның аграрлық саласының еңбек сіңірген қайраткері» атағын, Алакөл ауданынан табыншы Жасқайрат Қамизанов III дәрежелі «Еңбек Даңқы» орденін Президенттің қолынан алған болатын.

Жетісу облысы әкімінің баспасөз қызметі.
Фотограф: Александр Склабовский

ЖАҢА 5 КӨПҚАБАТТЫ ТҰРҒЫН ҮЙДІҢ ҚҰРЫЛЫСЫ БАСТАЛДЫ

Талдықорған қаласында тұрғындарды жайлы баспанамен қамтамасыз ету мақсатында құрылыс қарқынды жүріп жатыр. Биыл қаңтар-қыркүйек айларында қалада 92,4 мың шаршы метр тұрғын үй пайдалануға берілді.

Қала бойынша биыл 11 көпқабатты үйдің құрылысы жүргізілуде. Солардың ішінде, бюджет қаражаты есебінен «Ынтымақ» тұрғын үй алабында алғаш рет 5 қабатты 5 тұрғын үйдің құрылыс жұмыстары басталды. Қазіргі уақытта іргетас құю жұмыстары жүргізілуде. Жайлы баспаналар 2026 жылдың маусым айында пайдалануға беріледі деп жоспарлануда.

Жаңа үйлерде 1 бөлмелі – 50, 2 бөлмелі – 100, 3 бөлмелі – 50 пәтер қарастырылған. Барлық пәтерлер тұрғын үй кезегінде тұрған азаматтарға кезекпен берілмек.

Жобаны «АС Құрылыс» ЖШС жүзеге асыруда. Тұрғын үйлермен бірге аумақты абаттандыру, жас көшеттер отырғызу жұмыстары да қарастырылған.

Талдықорған қалалық әкімдігінің баспасөз қызметі

КӨКСУ АУДАНЫ

МЕДИЦИНАЛЫҚ ЖАБДЫҚПЕН ТОЛЫҚТЫРЫЛАДЫ

Көксу ауданында денсаулық сақтау жүйесін жаңғырту жұмыстары қарқынды жүргізілуде. Аудандық орталық аурухананы заманауи медициналық техникамен жабдықтау үшін 184,5 млн теңге бөлініп, жыл соңына дейін жоғары дәлдіктегі ультарадыбыстық диагностикалық жүйе, цифрлы маммограф және өзге қондырғылар орнатылмақ.

Ауылдық медициналық мекемелердің инфрақұрылымы да жетілдірілуде. Соңғы екі жылда ауданға 155 млн теңгеге алты санитарлық көлік әкелінді, ал 2025 жылы тағы бірнеше ауыл жаңа жедел жәрдем көліктерімен қамтамасыз етіледі. ПЧ-45 және Кеңарал ауылдарында блоктық-модульдік медпункттер орнатылып, Қызылтоған, Бесқайнар, Жетіжал және Қараталда жаңа фельдшерлік-акушерлік пункттер салынды.

Биыл Балпық би ауылында жедел жәрдем станциясы іске қосылмақ.

Ауданда медицина кадрларын тарту шаралары да жалғасып келеді. Өткен жылы қызметке келген үш дәрігерге 10 млн теңгеден көтерме ақы төленді. Жүргізіліп жатқан бұл кешенді жұмыстар Көксу ауданында медициналық қызмет сапасын арттырып, тұрғындардың қажетті көмекке қолжетімділігін кеңейтеді.

«АЛАТАУ-АҚПАРАТ»

ЖАСТАР САЯСАТЫНА ҚАТЫСТЫ ДӨҢГЕЛЕК ҮСТЕЛ ҰЙЫМДАСТЫРЫЛДЫ

Еуропалық Одақ қолдауымен «Салауатты болашақ: Жетісу өңірінде Қазақстанның мемлекеттік жастар саясатын іске асыруға қоғамдық мониторинг» жобасы аясында мемлекеттік органдардың, партиялардың, ҰЕҰ өкілдерінің, белсенді жастардың қатысуымен «дөңгелек үстел» отырысы өтті. Жиынды «Қос Қанат Жетісу» ҚБ жетекшісі Елена Радионова ашты.

Жобаның үйлестірушісі Елена Пискунова жобаның нәтижелеріне шолу жүргізді. Жетісу жастары арасында жүргізілген сауалнамалар, дене шынықтыру белсенділігінің деңгейін бағалау, спорт нысандарының қолжетімділігі, сондай-ақ қоғамдық мониторинг барысында анықталған мәселелер мен заң бұзушылықтар бойынша сараптамалық қорытынды жасады. Жоба сарапшысы Жанат Төлемісова жастардың белсенді физикалық және әлеуметтік белсенділікпен айналысуына кедергі келтіретін кедергілерді талқылап, өз ұсыныстарын айтты.

Кейін қатысушылар мониторинг нәтижелерін, проблемалық аспектілерді және жастардың спорт инфрақұрылымы мен денсаулық сақтау бағдарламаларына қолжетімділігін жақсарту жолдарын талқылады.

Нұрила НҰРБОЛҚЫЗЫ

ҚЫСҚА ДА НҰСҚА

ИРРИГАЦИЯНЫ ЖАҢҒЫРТУҒА 5,3 МЛН ДОЛЛАР ГРАНТ БӨЛІНДІ

Қазақстан Су ресурстары және ирригация министрлігі, БҰҰ Даму бағдарламасы және Еуразиялық даму банкі «Қазақстандағы тұрақты ирригация үшін бизнес экосүйені дамыту» жобасын іске қосуға үшжақты келісімге қол қойды. Жобаға ЕАДБ 5,3 млн доллар грант береді.

Жоба аясында заманауи ирригация орталықтары құрылып, су ресурстарын тиімді пайдалану жүйесі енгізіледі, сала мамандарының біліктілігі арттырылады, су үнемдеу технологиялары енгізіледі. Министр Нұржан Нұржігітовтің айтуынша, стратегиялық шешімдер толықтай Қазақстанның бақылауында болады. Жоба ауыл шаруашылығының өнімділігін арттырып, су қауіпсіздігін нығайтуға бағытталған.

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ АЛҒАШҚЫ АЭС «БАЛҚАШ» ДЕП АТАЛДЫ

Қазақстандағы алғашқы атом электр станциясының атауы ресми түрде «Балқаш» деп бекітілді. Ең үздік атауға арналған конкурсқа 27 мың адам қатысып, ұсыныстар eGov Mobile арқылы қабылданды. Атауды таңдау кезінде тарихи және мәдени мәні, атом энергетикасының имиджіне сәйкестігі, есте сақтауға жеңілдігі және бірегейлігі бағаланды.

Айта кетейік, алғашқы АЭС Алматы облысындағы Үлкен кентінің маңында салынады, екінші станция да сол өңірде бой көтермек.

2026 ЖЫЛЫ ИПОТЕКА АЛУДЫҢ ТӨРТБІ ӨЗГЕРЕДІ

2026 жылдан бастап Қазақстанда ипотека беру жаңа модельге көшеді. Енді жылдық тиімді мөлшерлеме үйдің бағасына емес, қарыз сомасының үй құнына қатынасы (LTV коэффициенті) мен бастапқы жарна мен несие мерзіміне байланысты есептеледі.

Ұлттық банк төрағасы Тимур Сүлейменовтің айтуынша, бастапқы жарнасы жоғары және несие мерзімі қысқа адам үшін тәуекел төмен болғандықтан пайыз мөлшерлемесі де аз болуы мүмкін. Ал бастапқы жарнасы аз, несие мерзімі ұзақ адамдар үшін мөлшерлеме жоғары болады.

Қаржы нарығын реттеу агенттігі жаңа жүйенің негізгі мақсатын – азаматтарды бастапқы жарнаға көбірек жинақ жасауға ынталандыру екенін атап өтті. Жаңа ережелер 2026 жылдың 1 шілдесіне дейін жарияланады. Осы өзгеріс арқылы ипотека рәсімдеудің мәдениеті өзгереді, банктердің тәуекелі төмендейді, ал қарыз алушылар төлем қабілетін ескере отырып несие алады.

ЭПИДЕМИОЛОГИЯЛЫҚ МАУСЫМДА ЕМХАНАЛАРДЫҢ ЖҰМЫСЫ КҮШЕЙТІЛДІ

ЖРВИ-мен және тұмаумен сырқаттанушылықтың маусымдық өсуі жағдайында алғашқы медициналық-санитарлық көмек ұйымдарының жұмысы күшейтілді. Емханаларда фильтр кабинеттері жұмыс істейді, эпидемияға қарсы режимнің барлық талабы сақталады. Амбулаториялық жағдайда ЖРВИ және тұмаумен ауыратын науқастардың шамамен 80%-ы емделіп жатыр. Бұл туралы ОКҚ алаңында өткен баспасөз мәслихатында ҚР денсаулық сақтау бірінші вице-министрі Тимур Сұлтанғазиев мәлімдеді.

13,2 МЫҢ ЭТНИКАЛЫҚ ҚАЗАҚ ҚАНДАС МӘРТЕБЕСІН АЛДЫ

2025 жылы 13 202 этникалық қазақ тарихи отанымен табысып, қандас мәртебесін алды. 1991 жылдан бері республикаға 1 млн 161,2 мың этникалық қазақ оралды. Биыл келген қандастардың 45,6%-ы Өзбекстаннан, 42,3%-ы Қытайдан, 4,1%-ы Түрікменстаннан, қалғандары Монғолия, Ресей және басқа елдерден.

Қоныс аударушылардың 57,6%-ы еңбекке қабілетті жаста, 33,9%-ы кәмелетке толмағандар, 8,5%-ы зейнеткерлер. Еңбекке қабілетті қандастардың 15,2%-ы жоғары білімді, 28,2%-ы орта кәсіби, 50,5%-ы жалпы орта білімді.

Қандастар еліміздің Ақмола, Абай, Қостанай, Павлодар, Атырау, Батыс, Шығыс және Солтүстік Қазақстан облыстарына қоныстанды. Мемлекет көшуге, тұрғын үй жалдауға және коммуналдық қызметтерге субсидия, сондай-ақ экономикалық ұтқырлық сертификаты арқылы қолдау көрсетеді. Жыл басынан бері 1010 қандасқа қолдау көрсетіліп, 313 адам тұрақты жұмысқа орналастырылды.

ЖАҒАЛАУ ТАЗАЛЫҒЫМЕН АЙНАЛЫСАТЫН КОММУНАЛДЫҚ КӘСІПОРЫНДАР ҚҰРЫЛУДА

Президенттің тапсырмасы бойынша Жетісу облысында Балқаш және Алакөл көлдерінің жағалау аймағын күтіп ұстау қызметімен айналысатын коммуналдық кәсіпорындар құрылуда.

Жаңадан құрылған «Балқаш Тазалық» және «Алакөл Тазалық» кәсіпорындары Балқаш және Алакөл жағалауларын тазалау, қатты тұрмыстық қалдықтарды шығару, қоғамдық санитарлық тораптарды күтіп ұстау, көше жарықтандыру жүйесіне қызмет көрсету, тротуарлар мен жол бөліктерін тазалау, аумақтарды көгалдандыру сияқты бірқатар нақты міндеттерді атқарады. «Алакөл Тазалық» коммуналдық мекемесіне 40-тан астам, «Балқаш Тазалыққа» 20-дан астам штат беріледі. Ал маусымдық кезеңде қосымша жұмысшылар тартылады. Мекемелердің әрқайсысына 20-дан астам арнайы техника сатып алу жоспарланып отыр. Бұл тізімде бульдозер, экскаватор, автогрейдер, трицикл, қоқыс тасығыш, автогидрокөтергіш, жүк көліктері, қайық, автокран т.б. арнайы техникалар бар. Мұндай коммуналдық мекемелердің жұмысы көл жағалауларының санитарлық жағдайына оң ықпал ететін болады.

ЖАСӨСПІРІМДЕРМЕН ПРОФИЛАКТИКАЛЫҚ КЕЗДЕСУ ӨТТІ

Жетісу облысының полицейлері кәмелетке толмаған құқық бұзушылармен кездесу ұйымдастырып, оларға қоғамға келтіретін зиян мен өз болашағын қорғаудың маңызын түсіндірді. Кездесуге түзету мекемесінде жазасын өтеп жатқан жасөспірімдер қатысты, олардың ішінде ұсақ ұрлық жасағандардан бастап ауыр қылмысқа барғандар да бар.

Полиция мамандары жастардың кейде достарының ықпалы, фильмдер мен сериалдар әсерінен қателікке бой алдыруын атап өтті. Қылмыстық жауапкершілік 14 жастан басталады және жас ерекшелігіне қарамастан қоғамға зиян келтірген әрекет жауапқа тартылады.

Басты мақсат – жазалау емес, алдын алу. Жастарға өз өмірін құрбан ететін қателіктен сақтану керектігі, әр әрекетті мұқият ойластыру қажет екені түсіндірілді.

(Ақпараттар ашық дереккөздерден алынды)

БАҚТЫБАЙ БАБА РУХЫН ЖАҢҒЫРТҚАН ЖЫР АЛАМАНЫ

Ұлттық өнердің биік шыңы саналатын айтыс - қазақ халқының рухани тамыры терең, өміршең дәстүрлерінің бірі. Қай кезеңде де елдің сөз өнерін ұлықтап, қоғамдағы құбылыстарды жырға қосып отырған айтыскерлер шығармашылығы халықтың ықыласына бөленіп келеді. Мереке аясында ұйымдастырылған дүбірлі айтыс та осы үрдістің лайықты жалғасы болды. Дәстүрлі түрде өтетін жыр бәйгесіне Қазақстанның әр өңірінен және бауырлас Қырғыз Республикасынан барлығы 12 айтыскер қатысып, ел алдында суырыпсалма өнердің биігін паш етті.

Айтыс аламаны жұптық тәртіппен өтіп, сахнаға алты жұп кезекпен шықты. Әр жұптың

қарқынын көрсетіп, жастардың көзқарасы, қоғамдағы өзгерістер, өңірдің бүгінгі тынысы туралы өткір ойларын ортаға салды.

Төртінші жұп Бибігүл Тлеболдина (Алматы) мен Дидар Өмірәлі (Жетісу). Бұл жұптың айтысы нәзік лирика мен терең толғанысқа толы болды. Бибігүл ақынның сыршыл үні мен Дидардың азаматтық бағыттағы өткір ойлары көрерменді ерекше әсерге бөледі.

Бесінші болып сахнада өнерлерін ортаға салған Рүстем Қайыртаулы (Абай) мен Изат Айдарқұлова (Қырғызстан) болды. Қос елдің айтыскерлері сөз тартысын биік деңгейге көтерді. Абай елінің өкілі қазақ руханиятының алтын тамырын сөз етсе, қырғыз ақыны бауырлас халықтың ортақ

өнер көрсетуі өзіндік сөз саптауы мен-мағынаға толы болды. Жыр сайысының негізгі арқауы - Бақтыбай Жолбарысұлының мол мұрасы, Жетісу өңірінің рухани құндылықтары мен елдіктің тамыры жайлы ой өрбіту.

Сахна шымылдығы ашылған сәттен-ақ, айтыскерлердің сөз саптауы, суырыпсалмалық қасиеті мен елдік тақырыптарды терең қозғауы көрерменді бірден баурап алды. Әр жұп өз өңірінің рухани мұрасын, тұлғаларын, ел арасындағы өзекті мәселелерді жыр арқауына айналдырып, айтыс өнерінің өміршеңдігін тағы бір мәрте дәлелдеді.

Айтыстың алғашқы жұбы Аспанбек Шұғатаев (Павлодар) –

мәдениетін, дәстүр сабақтастығын жырға қосты.

Айтыстың соңғы жұбы Мақсат Ақанов (Қарағанды) пен Алтынкүл Қасымбекова (Тараз) көрерменді терең ойға қалдырды. Мақсат Ақановтың азаматтық бағыттағы өткір сыны мен Алтынкүл Қасымбекованың дәстүрлі айтыс мәнеріндегі нәзік те шымыр сөздері айтыс алаңына ерекше екпін қосты.

Айтыстың келесі кезеңі де ерекше тартысты өтті. Бұл сында Аспанбек Шұғатаев, Ержан Өміров, Мақсат Ақанов, Изат Айдарқұлова мен Ақматбек Сұлтанұлы, сондай-ақ Рүстем Қайыртаулы, Дидар Өмірәлі және Алтынкүл Қасымбекова өз өнерлерін ортаға салды.

Ақматбек Сұлтанұлы (Қырғызстан) айтулы доданың шымылдығын ашып, көркем сөздің көрігін келдірді. Қос ақын шекаралас елдердің бауырластығын, рухани байланысты жырға қосты.

Сахнаға екінші болып шыққан Ержан Өміров (Қызылорда) пен Минатхан Ұларбек (Жетісу) Сыр елінің тектілігін, Жетісу өңірінің қадір-қасиетін айтысқа арқау етіп, ел бірлігін көрсетті.

Ал үшінші жұп Батыл Идея мен Данияр Болатхан. Жетісудың қос жас ақыны тың серпінмен сахнаға шықты. Олар заманауи айтыстың

Бұл кезеңде ақындар тек қарсыласына жауап беріп қана қоймай, ел ішіндегі өзекті мәселелерді де қозғады. Әлеуметтік жағдай, жастар тәрбиесі, тіл мәртебесі, ұлттық құндылықты сақтау - барлығы айтыс алаңында көрініс тапты. Әсіресе, Қырғыз және қазақ ақындарының сөз қағысы халықаралық деңгейдегі рухани байланысты тереңдетіп, екі елдің бауырластығын айқын көрсетті. Көрермен әр шумақтан сөздің нәрін сезініп, ақындарға қолдау көрсетіп отырды.

ЖҮЛДЕЛІ АҚЫНДАР

Айтыскерлердің өнеріне әділ бағасын берген қазылар алқасының құрамында Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері, Халықаралық жыршы, термеші және айтыс ақындары одағының төрағасы, ақын, журналист, қазылар алқасының төрағасы Жүрсін Ерман Молдашұлы, ҚР Парламенті Сенатының депутаты, Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері Жүсіп Нұртөре Байтелесұлы, Айтыскер ақын, Қазақстан жазушылар одағының мүшесі, филология ғылымдарының кандидаты Дүйсенғазин Серікзат

Ал Бас жүлдені Рүстем Қайыртаулы (Абай) қанжығасына байлады. Рүстем ақын сахнада өзіне тән болмысы мен терең білімін, айтыс өнеріндегі мол тәжірибесін паш ете отырып, көптің көңілінен шықты. Оның жырларынан елдік рух, бабалар аманатын жалғаған өрлік анық сезілді.

КӨП КӨҢІЛІНЕН ШЫҚҚАН АЙТЫС

Бақтыбай Жолбарысұлының 190 жылдығына арналған бұл айтыс ел рухын көтерген, ұлт өнерінің қадірін тереңдеткен шынайы рухани мерекеге айналды.

Рүстем Қайыртаулы: –

Мақсұтұлы, Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткер, Мемлекеттік «Дарын» жастар сыйлығының лауреаты лауреаты, «Құрмет» орденінің иегері Әшімжанов Жанарбек Садыханұлы, Халықаралық «Алаш» әдеби сыйлығының лауреаты, Қазақстанның құрметті жазушысы Әміре Әрін, Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері Мәдениет саласының үздігі, Жетісу облысының бас ақыны Бұлғақов Айтқын Мұхамедұлы, Филология ғылымының кандидаты, Алматы облысының «Құрметті азаматы», айтыскер ақын Имашев Балғынбек Қалиұлы болды.

Айтыстың қызуы артқан сайын, дода шешуші сәтке бір табан жақындай түсті. Тартысты өнер сайысының қорытындысында жүлдегерлер төмендегідей анықталды: Арнайы жүлде - Аспанбек Шұғатаев (Павлодар) пен Алтынкүл Қасымбековаға (Тараз) бұйырды. III орынды Ержан Өміров (Қызылорда) пен Изат Айдарқұлова (Қырғызстан) иеленді. II орын Дидар Өмірәлі (Жетісу) мен Мақсат Ақановқа (Қарағанды) табысталды.

Жүлделі I орынды өткір де өрнекті сөз саптауымен қазылар алқасының да, көрерменнің де қошеметіне бөленген Ақматбек Сұлтанұлы (Қырғызстан) жеңіп алды.

Жетісу облысының әкімдігіне өнерді сыйлаған, төл өнерді құрметтеген барша халыққа алғыс айтамыз. Бағымыз жанып, жұлдызымыз жарқырап бүгінгі айтыстың бас бәйгесін алдық. Осы Жиделібайсын жерұйықтай Жетісудың жерінде жыр аламан-дары өте беруі заңдылық. Өйткені Жамбылдың, Сүйінбайдың қаншама қабырғалы ақындардың ауылы. Жетісу жұрты жасай берсін!

Ақматбек Сұлтанұлы: – Қазақ бауырларым, айтысқа қатысқан ақындар мен көрермендерге жалынды сәлемім мен ризашылығымды білдіремін. Бұған дейін Астана, Алматы, Шымкент секілді қалаларда айтысқа барғанмын. Жер жәннаты Жетісуға бірінші рет келіп отырмын. Жетісу керемет, еліне рахмет, өзгеше шыраймен бізді «қазақ-қырғыз бір туған» деп күтіп алды.

Данияр Болатхан: – Бұған дейін ұйымдастырылып жатқан облыстық айтыстарға қатысып жүргенмін. Өткен жолы болған «Жер жәннаты Жетісу» атты жобада да бағымды сынағанмын. Жалпы биыл Жетісуда айтыс көптеп өтіп жатқаны өте жақсы. Міне, дәл бүгін де үлкен республикалық, халықаралық айтыс өз мәресіне жетті. Бұл менің

өмірімдегі ең алғашқы үлкен додам. Осындай Мақсат Ақанов, Ержан Өміров, Аспанбек Шұғатаев сынды аға буын ақындармен бірге айтысқа қатысу мен үшін үлкен жеңіс. Сондықтан бұл айтыстан орын алмағаныма өкініш жоқ. Жүрсіндей ағамыздың көзіне түскеніме, сол кісінің алдында айтысқанымға қуаныштымын.

Айтысқан әр жұптың өзіндік ерекшелігі халықтың ықыласы мен қошеметіне де бөленді.

Жанат (Көрермен): – Маған сахнада өнер көрсеткен әр жұптың тапқырлығы ұнады. Соның ішінде төртінші жұптың тартысты, мазмұнды өнер көрсеткендердің бірі ретінде есте қалды. Алматы облысынан келген Бибігүл Тлеболдина мен Жетісу өңірінің айтыскері Дидар Өмірәлінің сөз қағысы залдағы жұртты, соның ішінде мені де бірден елең еткізді. Екі ақын да сахнаға сенімді шығып, бірін-бірі шеберлікпен, тапқырлықпен, әзіл мен астарлы жеткізілген ой арқылы тартысқа тартты.

Бибігүлдің сабырлы дауысы мен орнықты ойы Дидардың өткір, шапшаң жауаптарымен үйлесіп, айтыстың ырғағын тіпті күшейте түсті. Көрермен әр шумақ сайын ду қол шапалақтап, ерекше қолдау білдіріп отырды.

Арайгүл (Көрермен): – Айтыскерлер сахнада өнер көрсете отырып, Бақтыбай бабаның мол мұрасын, Жетісу топырағының қасиетін, заманның келелі мәселелерін жырға арқау етті. Әр ақын өз аймағының ерекшелігін, туған жердің тарихын, елдің рухын сөз өнерімен сабақтастырып, көрерменге ой салып, әсерлі айтыс үлгісін көрсетті. Домбыраның қоңыр үніне ілескен әрбір шумақтан халыққа деген құрмет, баба рухына деген тағзым сезіліп тұрды, - дегендей көзқарасын ортаға салды көрермендер.

Қорыта келгенде, Бақтыбай Жолбарысұлының 190 жылдығына арналған айтыс жырсуіер қауым үшін үлкен мереке болды. Бұл шарада ақындар Бақтыбай бабаның өмірін, артында қалған мол мұрасын дәріптеп, Жетісу жерінің ерекше қасиетін жырға қосты. Сахнаға шыққан әр ақын өз ойымен, өз шеберлігімен қазылар алқасының жүзіне күлкі үйіріліп, көрерменді тәнті етті.

P.S. Айтыс қазақ халқының ежелден келе жатқан сөз өнері. Ол халықтың ойы мен тілін, салт-дәстүрін, рухани болмысын сақтап келешекке жеткізудің бір жолы. Айтысты тыңдаған әр адам бүгінгі қоғамды, адамдардың ойын, елдегі түрлі оқиғаларды тереңірек түсіне алады. Бүгінгі күні айтыс дәстүрді сақтаудың бір жолы ғана емес, жастарды сөзге, ойға, мәдениетке үйрететін тәрбие құралы. Жастар айтыс арқылы тіл байлығын арттырады, логикалық ойлауды дамытады. Бұл өнердің қазіргі заманға лайықталып, телевизиялық жобаларда, түрлі мәдени шараларда кеңінен насихатталуы оның қаншалықты маңызды екенін көрсетеді.

Бүгінде айтыс сахнасы жаңарып, жастардың қызығушылығының артқаны айтыстың әлі де өз маңызын жоғалтпағанын, керісінше дамып жатқанын көрсетеді. Сондықтан айтысты бағалау, қолдау және кейінгі ұрпаққа жеткізу баршамыздың ортақ міндетіміз.

Нұрилла НҰРБОЛҚЫЗЫ

САЛЫҚТЫҚ БЕРЕШЕКТІ ӨНДІРУДІҢ ЖАҢА ТӘРТІБІ

**ЖЕТІСУ ОБЛЫСЫ
БОЙЫНША МЕМЛЕКЕТТІК
КІРІСТЕР ДЕПАРТАМЕНТІНІҢ
БЕРЕШЕКПЕН ЖҰМЫС
БАСҚАРМАСЫНЫҢ
БАСШЫСЫ АЙГҮЛ
САЯТҚЫЗЫ ЖЕЛДІБАЕВА
БАҚ ӨКІЛДЕРІМЕН БРИ-
ФИНГ ӨТКІЗІП, ЖАҢА
САЛЫҚ КОДЕКСІНДЕ
ҚАРАСТЫРЫЛҒАН МАҢЫЗДЫ
ӨЗГЕРІСТЕРДІ КЕҢІНЕН
ТАНЫСТЫРДЫ.**

бұрынғыдан да тиімсіз. Екіншісі – банк шығыс операцияларын тоқтату. Қарыз өтелмейінше, шоттан қаражат шығару мүмкін болмайды. Үшіншісі – мүлікті пайдалануға шектеу қою. Қарызы бар кәсіпкер мүлкіне иелік ету құқығын уақытша жоғалтады.

Бұл тәсілдер жүйені тәртіпке келтіргенімен, қарызды кездейсоқ немесе уақытша қаржылық қиындық салдарынан төлей алмай қалғандарға ауыр тиюі мүмкін. Дегенмен, жаңа кодексте осындай жағдайларды ескеретін жеңілдіктер де бар.

Жаңа тәртіптің маңызды тұсы – «салық берешегінің шекті мөлшерін» енгізу. Ол кәсіпкерлер үшін біршама жеңілдік әкелді. Бұрын салықтың қарыз мөлшері аз-көп деп бөлінбей, шот бірден бұғатталатын. Енді:

- Егер берешек 20 айлық есептік көрсеткіштен (шамамен 87 мың теңге) аспаса, салық төлеушіге тек хабархат жолданады. Бұл мәжбүрлі шараларды пайдаланбай жасалатын ескерту.

- Ал қарыз 20-дан 45 АЕК-ке дейін (176 940 теңгеге) жетсе, салықтық берешекті өтеу туралы хабарлама жіберіледі. Ол қарыз пайда болған күннен кейін бес жұмыс күні ішінде жолданып, салық төлеуші оны он жұмыс күні ішінде өтеуі тиіс. Мерзімінде төлемеген жағдайда банктік шоттар мен касса операциялары тоқтатылып, инкассалық өкім қойылады.

- Берешек 45 АЕК-тен асқан кезде барлық мәжбүрлі шаралар іске қосылады: борышкердің шоттарына инкассалық өкім қойылады, мүлкі тәркіленіп аукционға шығарылады, қарыз дебиторларынан өндіріліп алынады. Егер салық төлеуші қарызын өтемесе, оның дебиторы он күн ішінде хабарлама алады және оны жиырма жұмыс күні ішінде орындауға міндетті.

Сонымен қатар, үш айдан астам уақыт өтелмеген және 27 000 АЕК-тен (106 млн теңгеден) асатын қарыз үшін тұлғаның елден шығуына уақытша тыйым салынатыны да атап өтілді.

Қаржылық қиындықтарға тап болған

салық төлеушілер үшін бірқатар жеңілдіктер қарастырылған. Берешегі 1500 АЕК-тен (шамамен 6 млн теңге) аспайтын кәсіпкерлер қарызды кепілсіз бөліп төлей алады. Бұл үшін мүлікті бағалау немесе сақтандыру талап етілмейді. Алайда салық төлеушінің жұмыс өтілі, негізгі құралдарының болуы, қызметкерлерінің саны секілді бірқатар критерийлер ескеріледі.

Өнім өндіруге арналған тауарлар мен шикізатты импорттайтын кәсіпкерлерге импорт бойынша қосылған құн салығын кейінге қалдыру мүмкіндігі қарастырылған. Импортталатын тауарлардың тізімін уәкілетті орган бекітетін болады.

Салықты кейінге қалдыру немесе бөліп төлеу мерзімдері де нақтыланды. Кейінге қалдыру – алты айға дейін беріледі және ол бір жолғы төлеммен өтелуі қажет. Ал бөліп төлеу үш жылға дейінгі мерзімге беріліп, төлемдер ай сайын немесе тоқсан сайын тең үлеспен жүзеге асырылады. Мерзімі бір жылдан асатын жағдайда кепілге қою немесе банктің кепілдігі талап етіледі.

Қажет болған жағдайда кепіл мүлкін бағалау міндеттеледі. Форс-мажор жағдайлары, маусымдық ерекшелік, қаржылық қиындықтар, қосымша салық есептілігі, берешекті қайта құрылымдау және басқа да жағдайларға байланысты өтініштер бұрынғы тәртіппен – 20 жұмыс күні ішінде қаралады.

Айгүл Саятқызының айтуынша:
– Енгізілген өзгерістердің басты мақсаты – шағын қарызы бар салық төлеушілерге қолдау көрсету. Бұрын салыққа 1 теңге қарыз шықса да мәжбүрлі шара қолданылса, жаңа кодексте қарыз мөлшеріне қарай алдын ала ескерту жасалып, өз еркімен өтеуге мүмкіндік беріледі. Бұл бизнеске түсетін жүктемені азайтып, салықтық тәртіпті біріздендіруге бағытталған қадам, - дейді.

Қорытындылай келе, жаңа Салық кодексіндегі өзгерістер кәсіпкерлерді жазалау емес, берешекпен жұмыс жасаудың тәртіпті әрі әділ жүйесін құруға бағытталған. Жағымды жағы – аз қарыздар үшін қатаң шаралар қолданылмайды, бөліп төлеу жеңілдіктері қарастырылған. Жағымсыз тұсы – берешек ұлғайған сайын шаралардың күрт күшеюі және ірі қарыздарға қатысты шектеулердің қатаң болуы. Дегенмен жүйенің басты мақсаты – салық төлеушіге қарызын еркімен өтеуге мүмкіндік беру және бизнеске артық қысым жасамай, біртіндеп жауапкершілік жүктеу.

КОММУНАЛДЫҚ ИНФРАҚҰРЫЛЫМ ЖАҢҒЫРТЫЛАДЫ

ЖЕТІСУ ОБЛЫСЫНДА КОММУНАЛДЫҚ ИНФРАҚҰРЫЛЫМДЫ ЖАҢARTY ІCІ ҚАРҚЫНДЫ ТҮРДЕ ЖАЛҒАСПАҚ. АЙМАҚТАҒЫ САЛАНЫҢ ҚАЗІРГІ АХУАЛЫ МЕН ҰЛТТЫҚ ЖОБАНЫҢ АЛҒАШҚЫ НӘТИЖЕЛЕРІН ҚР ҰЛТТЫҚ ЭКОНОМИКА МИНИСТРЛІГІ ТАБИҒИ МОНОПОЛИЯЛАРДЫ РЕТТЕУ КОМИТЕТІНІҢ ЖЕТІСУ ОБЛЫСЫ БОЙЫНША ДЕПАРТАМЕНТ БАСШЫСЫ ДУМАН ҚАЛИБЕКОВ Өңірлік бақ өкілдеріне таныстырды.

Д. Қалибековтың сөзіне қарағанда:
– Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Тұрақты дамудың негізгі факторы - бұл тұрғын үй-коммуналдық және су инфрақұрылымын жаңғырту» атты Қазақстан халқына Жолдауының бесінші бағытына сәйкес қазір жағдайды өзгерту және инфрақұрылымның тозуын төмендетуге, оның ішінде тарифтерді ырықтандыру, энергетиканы және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық инфрақұрылымын басқарудың жаңа моделін құру жолымен қол жеткізу үшін шаралар қабылдануда. Коммуналдық шаруашылықты жаңғырту ісі инфрақұрылымдар мен тұрғын-үй қорын энергияны үнемдеуге көшіру шараларымен қатар жүруге тиіс.

«Энергетикалық және коммуналдық секторларды жаңғырту» ұлттық жобасы қаржыландыру көздерін әртараптандыруды, сатып алулардың ашықтығын, отандық өндірушілерді қолдауды және жүйені толық цифрландыруды көздейді. Мұның бәрі қызмет сапасын жақсартып, төлемдердің болжамды болуына, сондай-ақ «Ақылды қала» жобаларын іске асыруға жол ашады.

Инфрақұрылымның қазіргі жай-күйі
Өңірдегі негізгі коммуналдық желілердің тозуы әлі де жоғары. Мысалы, «Талдықорғанжылусервис» желілерінің 62%-ы ескірген. 2025-2029 жылдары 18,9 млрд теңге инвестиция салу арқылы 32,5 шақырым желі жөнделмек, нәтижесінде тозу деңгейі 2029 жылы 38%-ға дейін төмендейді деп болжанған. Электр желілерінде де жағдай оңай емес.

«Талдықорған акционерлік көлік электр желісі компаниясы» АҚ-ның тозуы – 79%. Есеп бойынша алдағы 2025-2029 жылдары 27,3 млрд теңгелік жұмыс атқарылып, 1415 шақырымнан астам желі жаңартылып, тозу 63%-ға дейін төмендеуі тиіс.

Сумен жабдықтау жүйесінде «Текелі Су құбыры» желілерінің тозуы 86%-ға жеткен. 12 млрд теңге инвестиция арқылы 201 шақырым желі жаңартылып, 2029 жылы тозу деңгейі 16%-ға дейін төмендейді деп жоспарланған. Ал «Жетісу Су арнасы» 6,9 млрд теңгеге 84,9 шақырым желіні жөндеп, тозуды 65%-дан 53,5%-ға түсіруді көздеп отыр.

Су бұру жүйесінде де осындай жаңарту жұмыстары жүреді: екі кәсіпорын да желілерді қалыпқа келтіру үшін жалпы 4,5 млрд теңгеге жуық қаражат бағыттамақ. Сонымен қатар, 2026 жылы ұлттық жобаға төрт ірі кәсіпорын қатысады. Олардың жалпы жоспарланған инвестиция көлемі – шамамен 20,7 млрд теңге.

Тариф: өсім, жеңілдіктер және бақылау
Алдағы уақытта Департамент 45 табиғи монополия субъектісінің жұмысын реттейді. 10 ай аралығында тарифтерді өзгертуге 111 тариф өтінімі түссе, оның 41-і кемшіліктерге байланысты кері қайтарылған.

«Тарифті инвестицияға айырбастау» тетігі аясында екі кәсіпорынның өтінімі мақұлданған. «Жетісу су құбыры» 40 млн теңге қосымша қаржы алып, тозуды бір пайызға төмендетпек. Ал «ТАЭТК» АҚ-тың электр тасымалдау тарифі 1 кВт/сағатқа 13,64 теңге болып бекітілді. Бұл – 1,99 теңгеге өсім. Есесіне 1,796 млрд теңге желілерді жаңартуға жұмсалады.

Үкіметтің тапсырмасына сәйкес халық үшін тарифтік жүктемені азайту шаралары қабылданды. Нәтижесінде:
- су жабдықтау бойынша халық үшін тариф

74,80 теңгеден 68 теңгеге дейін 1 м³ үшін (ҚҚС-сыз) төмендетілді;

- газ жабдықтау бойынша халық үшін тариф 41 195,05 теңгеден 36 310,33 теңгеге дейін 1000 м³ үшін (ҚҚС-сыз) төмендетілді;

- жылу мен су бойынша бұрын қолданылған әлеуметтік нормалар алынып тасталды.

Үкіметтің тарифтердің өсуін тежеу жөніндегі жұмысы аясында 2026 жылдың бірінші тоқсанының соңына дейін халық үшін табиғи монополия субъектілерінің қызметтері бойынша тарифтердің көтерілуі жоспарланбайды.

Қоғаммен байланыс және бақылау
Департаменттің халықпен кері байланыс орнатуы да назарға алынып, 10 айда 118 өтініштің 77-сі қаралып, 36-сы оң шешімін тапқан. Тұтынушыларға уақытша өтемдік тариф арқылы 210 млн теңгеден астам қаражат қайтарылған.

Сонымен қатар, екі жоспардан тыс тексеру нәтижесінде екі монополия субъектісіне қатысты әкімшілік іс қозғалды. «Талдықорғанжылусервиске» 6,3 млн теңге айыппұл салынды, ал «Достық Темир Логистик» ЖШС-не қатысты қозғалған әкімшілік істің қаралу мерзімі ҚР «Әкімшілік құқық бұзушылық туралы» кодексінің 817-бабына сәйкес ұзартылды.

Департамент тарапы жыл басынан бері әкімшілік құқық бұзушылық бойынша 18 іс қозғап, 20 млн теңгеден астам айыппұл өндіріп, тарифтер мен тарифтік сметаларды бекітуге 39 тыңдау өткізген.

Думан Қалибековтың айтуынша, алдағы кезеңде инфрақұрылымды жаңарту, тариф саясатының әділдігін сақтау және тұрғындардың мүддесін қорғау басты басымдық болып қала бермек. Бұл бағыттағы жұмыс үздіксіз жалғасады.

Дүйсенбі - Понедельник, 24 қараша

ХАБАР

05.00 Сериал «Восточные сладости»
07.00 «Оян!»
10.00, 18.00 Новости
10.10 Глобальные события
10.30 Мультсериал «Белка и стрелка. Тайны космоса»
11.00 Реалити-шоу «Шеберлер шайқасы»
12.00, 20.00 Телехикая «Ғашықтың тілі»
13.45, 21.45 Телехикая «Жарық күн»
14.30 «Хақың бар»
14.50, 19.30 Жаңалықтар
15.00 Жұмыр жер
15.30 «Айтыс айнасы»
16.00 Худ. фильм
18.30 Пульс планеты
19.00 Жер-жаһан
22.40 «КешREC»
23.40 Концерт «Ертеңіме сенемін»
01.40 Сериал «Перекресток»

ЕВРАЗИЯ

06.00, 02.50 «П@утина»
07.00, 19.00 «Kogemiz-шоу»
08.00 «Қайырлы таң, Қазақстан!»
09.00 «Доброе утро, Казахстан!»
10.00 Сериал «Нераскрытый талант-2»
14.10, 02.30 «Новости»
14.20, 02.40 «Жаңалықтар»
14.30 «Qoslike»
18.30 «Басты жаңалықтар»
20.00 «Главные новости»
20.30 Сериал «Первый от-дел-3»
01.20 Ночной кинотеатр. «Умножающий печаль»
03.35 «Басты жаңалықтар»

КТК

07.05 «Әнім сен едің», ойын-сауық
08.00 «Раушан мен Саша», отандық телехикаясы
09.10 «Реальная мистика», реалити-шоу
14.20 Сериал «Сашка»
16.20 «Реальная мистика», реалити-шоу.
18.30 Сериал «Однажды в Чукурова»
19.20 «Сүйгенің қайда?», отандық телехикаясы.
20.35 Кешкі жаңалықтар
21.00 Вечерние новости
21.40 Сериал «Отставник»
23.50 Сериал «Гадалка»
01.50 Сериал «Поцелуй»
03.20 Сериал «Кольцо с рубином»
04.10 «Раушан мен Саша», отандық телехикаясы
05.10 «Әнім сен едің», ойын-сауық (қайталау)
06.10 Кешкі жаңалықтар (қайталау)

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
08.50 «Саулықтың сыры»
09.00 «Жер жанныы - Жетісу» аудан, қала мәдени күндері
10.45 «Әсем әуен»
11.00 «Бір шәугім шай»
11.40 «Әсем әуен»
12.05 «Біздің толқын» /тікелей эфир/
12.50 «Саулықтың сыры»
13.05 «Единый народ»
13.35 «Абадан»
14.00 «Өзекжарды»

Сейсенбі - Вторник, 25 қараша

ХАБАР

05.00 Сериал «Восточные сладости»
07.00 «Оян!»
10.00 Новости
10.10 «President»
10.40 Мультсериал «Белка и стрелка. Тайны космоса»
11.00 «Бегом за деньгами»
12.00 Телехикая «Ғашықтың тілі»
13.45 Телехикая «Жарық күн»
14.30 «Өлеумет»
14.50 Жаңалықтар
15.00 «Өзекті»
15.30 «Дәстүр»
16.00 «Әсем әндер»
16.20 Комедия «Где мой дом?»
18.00 Новости
18.30 Пульс планеты
19.00 Жер-жаһан
19.30 Жаңалықтар
20.00 Телехикая «Ғашықтың тілі»
21.45 Телехикая «Жарық күн»
23.40 Концерт «Қайтар маған»
01.40 Сериал «Перекресток»
22.40 «Кешгес»

ЕВРАЗИЯ

06.00, 02.50 «Паутина»
07.00, 19.00 «Kogemiz-шоу»
08.00 «Қайырлы таң, Қазақстан!»
09.00 «Доброе утро, Казахстан!»
10.00 «Жить здорово!»
11.00 «Модный приговор»
12.00 «Давай поженимся!»
13.00 Сериал «Любить и ненавидеть»
14.10, 02.30 «Новости»
14.20, 02.40 «Жаңалықтар»
14.30 «Qoslike»
18.30 «Басты жаңалықтар»
20.00 «Главные новости»
20.30 Сериал «Бывших не бывает»
01.20 Ночной кинотеатр. «Умножающий печаль»
03.35 «Басты жаңалықтар»

КТК

07.05 Кешкі жаңалықтар (қайталау)
07.25 «Әнім сен едің», ойын-сауық
08.10 «Инжу», отандық телехикаясы
09.20 Вечерние новости
10.00 Сериал «Отставник»
12.10 Сериал «Гадалка»
14.30 Сериал «Сашка»
16.30 «Реальная мистика», реалити-шоу.
18.30 Сериал «Однажды в Чукурова»
19.20 «Сүйгенің қайда?», отандық телехикаясы.
20.35 Кешкі жаңалықтар
21.00 Вечерние новости
21.40 Сериал «Отставник»
23.50 Сериал «Гадалка»
01.40 Сериал «Поцелуй»
03.10 Сериал «Кольцо с рубином»
04.00 «Инжу», отандық телехикаясы (қайталау)
05.00 «Әнім сен едің», ойын-сауық (қайталау)
06.10 Кешкі жаңалықтар (қайталау)

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
08.50 «Саулықтың сыры»
09.00 Жаңалықтар

09.30 Новости
10.00 «Әсем әуен»
10.15 К/ф «Сиқырлы мектеп»
1-бөлім
11.05 «Әсем әуен»
12.00 «Аман болайық» /тікелей эфир/
12.40 «Әсем әуен»
12.50 «Саулықтың сыры»
13.05 «19 аймақ»
13.40 «Баспасөзге шолу»
14.00 «Әсем әуен»
14.30 «Фибрат»
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир/
15.20 «Әсем әуен»
16.00 Новости/прямой эфир
16.20 К/ф «Мектеп билігі»
17.00 «Ұлт ұяты»
18.00 «19 регион» /тікелей эфир/
18.40 «Әсем әуен»
19.30 «Ауылдан адам көшкенмен...»
19.45 Әсем әуен
20.30 Қорытынды жаңалықтар
21.00 «Әсем әуен»
21.30 Итоговые новости
22.00 К/ф «Әкемнің үміті»
22.40 «Әсем әуен»
23.10 «Біздің толқын»

31 КАНАЛ

06.00, 04.00 «Әзіл студио» ойын-сауық
06.30, 03.00 «Tik Tok show»ойын-сауық
06.50, 20.00 Информбюро (рус, каз.)
08.00, 01.00 «31 әзіл» ойын-сауық
09.00 «Саумал»
09.10, 05.20 «Ризамын» ойын-сауық
09.40 Мультсериал «Пингвины Мадагаскара»
10.40 Мультсериал «Аватар: Легенда об Аанге»
11.40 Мультсериал «Губка Боб»
12.30 Худ. фильм «Охота на зверя»
14.30 Худ. фильм «2012»
18.00 Билл Мюррей в фэнтези «Охотники за привидениями-2»
21.00 Худ. фильм «S.W.A.T.: Спецназ города ангелов»
23.30 «Мұрагерлер» телехикаясы
02.40 «Time Vine» ойын-сауық
03.20, 05.00 «What's up?» ойын-сауық
04.20 «1001 Өзіл» ойын-сауық
04.30 Телевикторина «Bala battle»

7 КАНАЛ

06.02 Телехикая «Жүрекке жазылған жол»
07.00, 00.40 Жаңалықтар
07.30, 01.10 Новости
08.00 Телехикая «Ғаламат ғасыр. Хюррем»
10.00, 20.00 Сериал «Черная любовь»
12.00, 22.00 Сериал «Стамбуль-ская невеста»
13.00 Жаңалықтар
13.15 Новости
13.30 Сериал «Дикая роза»
14.30, 23.50 Өзілің жарасса
15.40 Телехикая «Кек қуған әйел»
16.50, 18.30 Сериал «Великолеп-ный век. Хюррем»
18.00 Эфир жаңалықтар
19.30 Новости
22.50 Сериал «Месть женщины»
01.40 Телехикая «Құтқару қызметі»
02.10 Әйгерім Сейфолланың Сырласуы
03.10 Япырай
04.00 Қызықты weekend
04.50 Телехикая «Ата-ана. бала-шаға-2»

Сәрсенбі - Среда, 26 қараша

ХАБАР

05.00 Сериал «Восточные сладости»
07.00 «Оян!»
10.00, 18.00 Новости
10.10 «Народный кон-троль»
10.30 Мультсериал «Белка и стрелка. Тайны космо-са»
11.00 «Бегом за деньгами»
12.00, 20.00 Телехикая «Ғашықтың тілі»
13.45, 21.45 Телехикая «Жарық күн»
14.30 «Біздің назарда»
14.50, 19.30 Жаңалықтар
15.00 «Өзекті»
15.30 «Көзқарас»
16.00 Худ. фильм «Маша и дударай»
18.30 Пульс планеты
19.00 Жер-жаһан
22.40 «КешREC»
23.40 Концерт «Бәрі есімде»
01.40 Сериал

ЕВРАЗИЯ

06.00, 02.50 «П@утина»
07.00, 19.00 «Kogemiz-шоу»
08.00 «Қайырлы таң, Қазақстан!»
09.00 «Доброе утро, Казахстан!»
10.00 «Жить здорово!»
11.00 «Модный приговор»
12.00 «Давай поженимся!»
13.00 Сериал «Любить и ненавидеть»
14.10, 02.30 «Новости»
14.20, 02.40 «Жаңалықтар»
14.30 «Qoslike»
18.30 «Басты жаңалықтар»
20.00 «Главные новости»
20.30 Сериал «Бывших не бывает»
01.20 Ночной кинотеатр. «Умножающий печаль»
03.35 «Басты жаңалықтар»

КТК

07.05 Кешкі жаңалықтар
07.25 «Әнім сен едің», ойын- сауық
08.10 «Инжу», отандық телехикаясы
09.20 Вечерние новости
10.00 Сериал «Отставник»
12.20 Сериал «Гадалка»
14.30 Сериал «Сашка»
16.30 «Реальная мистика»
18.30 Сериал «Однажды в чукурова»
19.20 «Сүйгенің қайда?»
20.35 Кешкі жаңалықтар
21.00 Вечерние новости
21.40 Сериал «Отставник»
23.50 Сериал «Гадалка»
01.40 Сериал «Поцелуй»
03.10 Сериал «Кольцо с рубином»
04.00 «Инжу»
05.00 «Әнім сен едің»
06.10 Кешкі жаңалықтар

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
08.50 «Саулықтың сыры»
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 «Әсем әуен»
10.15 К/ф «Сиқырлы мек-теп» 2-бөлім
11.05 «Әсем әуен»

12.05 «Біздің толқын» /тікелей эфир/
12.50 «Саулықтың сыры»
13.05 «19 регион»
13.40 «Қылышсыз майдан»
14.30 «Ауылдан адам көшкенмен...»
14.45 Әсем әуен
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир/
15.20 «Шашу»
16.00 Новости/прямой эфир
16.20 К/ф «Әкемнің үміті»
17.00 «Дала сыры»
17.20 «Абадан»
18.00 «19 аймақ» /тікелей эфир/
18.40 «Әсем әуен»
19.30 «Агро аймақ»
19.40 Әсем әуен
20.30 Қорытынды жаңалықтар
21.00 «Әсем әуен»
21.30 Итоговые новости
22.00 К/ф «Жылы жүрек»
22.40 «Әсем әуен»
23.20 «Аман болайық»

31 КАНАЛ

06.00, 04.00 «Әзіл студио» ойын-сауық
06.30, 03.00 «TikTok show ойын-сауық
06.50, 20.00 Информбюро (рус, каз.)
08.00, 01.00 «31 әзіл» ойын-сауық
09.00 «Саумал»
09.10, 05.20 «Ризамын» ойын- сауық
09.40 Мультсериал «Пингви-ны Мадагаскара»
10.40 Мультсериал «Аватар: Легенда об Аанге»
11.40 Мультсериал «Губка Боб»
13.30 Худ. фильм «S.W.A.T. спецназ города ангелов»
16.10 Худ. фильм «13-й район»
18.00 Худ. фильм «13-й район: ультиматум»
21.00 Худ. фильм «Хелл-бой: герой из пекла»
23.40 «Мұрагерлер» теле-хикаясы
02.40 «Time Vine» ойын-сауық
03.20, 05.00 «What's up?» ойын- сауық
04.20 «1001 Өзіл» ойын-сауық
04.30 Телевикторина «Bala battle»

7 КАНАЛ

06.02 Телехикая «Жүрекке жазылған жол»
07.00, 00.40 Жаңалықтар
07.30, 01.10 Новости
08.00 Телехикая «Ғаламат ғасыр. Хюррем»
10.00, 20.00 Сериал «Чер-ная любовь»
12.00, 22.00 Сериал «Стам-бульская невеста»
13.00 Жаңалықтар
13.15 Новости
13.30 Сериал «Дикая роза»
14.30, 23.50 Өзілің жарасса
15.40 Телехикая «Кек қуған әйел»
16.50, 18.30 Сериал «Вели-колепный век. Хюррем»
18.00 Жаңалықтар
19.30 Новости
22.50 Сериал «Месть жен-щины»
01.40 Телехикая «Құтқару қызметі»
02.10 Әйгерім Сейфолланың Сырласуы
03.10 Япырай
04.00 Қызықты weekend
04.50 Телехикая «Ата-ана. бала-шаға-2»

Утеранный ИБР РОССИЯ № 0802988 ИП «Махмутов» ИИН 870915302269 считать недействительным

ХАБАРЛАНДЫРУ
«Талдықорған-Сервис» ЖШС жұртшылықты 2025 жылғы 1 желтоқсан мен 5 желтоқсан аралығында «Қоршаған ортаны қорғау» бөлімі бойынша «Талдықорған - Сервис» ЖШС асфальтбетон зауыты Талдықорған қаласы Жетісу облысы бойынша жария талқылаулар өткізу туралы хабардар етеді.
Өсер ету учаскесі мен аумағының географиялық координаттары: 44°59'9.13»СШ, 78°26'1.80»
Жоспарланған қызметтің бастамашысы: «Талдықорған-Сервис» ЖШС, БСН 020540003035, Жетісу облысы, Рақышев көшесі, 17, тел. 8(7282)309221, e-mail: mamedow.62@mail.ru
Әзірлеуші: «Экология» ЖК, тел. 87773433466. Талдықорған қаласы, Назарбаев көшесі 120/50, e-mail: Afanasieva_olga@mail.ru. Жоба материалдарымен ndbecology.gov.kz сайтында танысуға болады.
«Жетісу облысының табиғи ресурстар басқармасы» мемлекеттік мекемесі, тел. 8 (7282) 32-92-67, 8 777 171 90 39, e-mail: 7su_expertiza@mail.ru, Талдықорған қ., көш. Қабанбай батыр, 26. LEB сайтына https://ndbecology.gov.kz және бастамашының https://www.gov.kz/memleket/entities/zhetysu-natural?lang=ru сайтына сілтеме. Ескертулер мен ұсыныстар ndbecology.gov.kz. сайтында қабылданады. «Жарияланған қоғамдық талқылаулар» бөлімінде және электрондық пошта: 7su_expertiza@mail.ru.

ОБЪЯВЛЕНИЕ
ТОО «Талдықорған-Сервис» информирует общественность о проведении публичных обсуждений с 1 декабря по 5 декабря 2025г. по Разделу «Охраны окружающей среды» Асфальтобетонный завод ТОО «Талдықорған-Сервис» Область Жетісу г.Талдықорған.
Географические координаты участка и территории воздействия: 44°59'9.13»СШ, 78°26'1.80».
Инициатор намечаемой деятельности: ТОО «Талдықорған-Сервис», БИН 020540003035, область Жетісу, ул.Ракишева,17, тел. 8(7282)309221, e-mail: mamedow.62@mail.ru
Разработчик: ИП«Экология», тел. 87773433466. г. Талдықорған, ул.Назарбаева 120/50, e-mail:Afanasieva_olga@mail.ru.
Ознакомиться с материалами проекта можно на сайте: ndbecology.gov.kz. ГУ «Управление природных ресурсов области Жетісу», Тел.8(7282) 32-92-67, 8 777 171 90 39, e-mail: 7su_expertiza@mail.ru, г.Талдықорған, ул. Кабанбай батыра, 26. Ссылка на сайт ММО https://ndbecology.gov.kz и на сайте инициатора https://www.gov.kz/memleket/entities/zhetysu-natural?lang=ru.
Замечания и предложения принимаются на сайте: ndbecology.gov.kz. в рубрике «Опубликованные публичные обсуждения» и e-mail: 7su_expertiza@mail.ru

АЙТАРЫМ БАР

ҚАЗАҚТЫҢ ҰЛЫ, ДАНА АҚЫНЫ-АБАЙДЫҢ ӨЛЕҢДЕРІ МЕН ҚАРА СӨЗДЕРІ ТУҒАН ХАЛҚЫНЫҢ ҒАНА ЕМЕС, ТҰТАС ТҮРКІ ӘЛЕМІНІҢ, ДҮНИЕЖҮЗІ ХАЛЫҚТАРЫ ӨДЕБИЕТІНІҢ ЖАУҺАР ТУЫНДЫЛАРЫНЫҢ ҚАТАРЫНА ҚОСЫЛЫП ОТЫРҒАНДЫҒЫ АЯН. БИЫЛҒЫ ЖЫЛЫ – ҰЛЫ, ДАРИЯ ОЙ-ШЫЛ АБАЙДЫҢ 180 ЖЫЛДЫҒЫ ТУЫСТАС ТҮРКІ ТІЛДЕС ЕЛДЕРІНДЕ ҒАНА ЕМЕС, КЕЙБІР ЕРСІ «ҚЫЛЫҚТАРЫМЕН» ЖАҚПАЙ ҚАЛЫП ЖҮРЕТІН РЕСЕЙ, ТІПТІ СОҢАУ МҰХИТТЫҢ АРҒЫ ЖАҒЫНДАҒЫ АУЫЗЫН АЙҒА БІЛЕГЕН АМЕРИКА ЕЛІНДЕ ДЕ АТАП ӨТІЛДІ.

Сондай көпшілік елдерде: «Адамзаттың барлығын сүй – бауырым деп» деген ұлы ұстаным ұстанған данышпан Абайдың ескерткіш мүсіндері орнатылып, музейлері ашылуда, Абай атына көшелер берілуде.

Сол игі істердің бір дәлелі ретінде, қазақтың бетке ұстар айнасы – «Қазақ әдебиеті» газетінің 2025 жылдың 22 тамызы №33 санында «Ташкентте ұлы Абайдың 180 жылдығы ұлықталды» атты соншалық көлемді болмағанымен, мәні мен маңызы елді елең еткізер құнды материал жарияланды.

Аталмыш халықаралық ғылыми конференцияға қазақ пен өзбектің ғана емес, Татарстан, Тәжікстан, Түркменстан мен бауырлас Түрік елінің мүйіздері қарағайдай ғалымдары, ақындары мен жазушылары қатысып, ұлы Абайдың «қара сөзі» мен

қоныстанған.

Мен ұлтқа бөлініп-жарылу үрдісінен аулақ адаммын. Қазақстан Республикасы халықтарының 70 пайыздан астамы қазақтар. Мемлекеттік тіліміз – қазақ тілі. Мысал келтірейін: жоғарыда айтылған тақтайшалардағы «Абая» сөзінен кейінгі «көше, улица, street» сөздерін ақылға салып көрелік. Орыс тілінде «Абая улица» деудің өзі қате. Дұрысы - «Улица Абая» болуы керек.

Ал қазақшасына келсек, «Абая» деп емес, «Абай көшесі» деп жазылуы тиіс емес пе? Қалай айтсақ та, ала-құла өрескел қателік. Мәселен, №110 үйдің Абай деп жазылған тақтайшасын көріп: «е, бәсе» деп, қуанып қалып едім, ертерек қуаныппын. «Абай» сөзінің алдына «улица» деп жазылғанын оқып, қуанышым су сепкендей басылып қалды. «Абая №261» деп

аузының көбігі көпіршіп, долдана бажылдаған жаннан түңіліп кетіп:

- Бүйтіп қазақ атанған түріңе болайын, – деп жөн сөзді түсінбейтін, намыстан жұрдай адамның қасынан тезірек кетуге асықтым.

Міне, бала емес, шаға емес, алпыс жастан асқан берекесіз адамның ұсқынсыз, шатпырақ сөзі...

«Апырай, «Жеті атасын білмеген – жетесіз» дегендей, өз руын білгені жөн-ақ, бірақ, бүкіл әлем мойындап, құрмет көрсетіп

әйел шығып, маған таяды.

- Сәлеметсіз бе, сіз осы шаңырақтың отанасы боларсыз? – деген менің бетіме таңырқай қарады.

- Ия, дәл үстінен түстіңіз. Біреудің үйін іздеп жүрсіз бе?

- Сіз қалай ойлайсыз, Мемлекеттік Туды дәретхананың төбесіне қыстырған дұрыс болар ма еді?

«Мемлекеттік Туы несі? Оны менен не үшін сұрап тұр?» де-

БҰЛ НЕ ҚЫЛҒАН «АБАЯ»?

мұхит сынды терең мағыналы өлеңдері, ғылыми еңбекке бергісіз ғақлиялары туралы ой, пікірлер айтылды.

«Адамзаттың Айтматовы» деген орынды атақпен қатар, «Адамзаттың Абайы» атты аксиома іспетті ұлы да, ұлықты атаққа ие болып отырған дархан да, дара – данышпан, хакім Абайды биылғы жылғы жаппай ұлықтау - маусымдық шара емес, тұрақты түрде деріптеліп, білім ордаларында арнайы пән ретінде өткізілсе – көктен іздегеніміз – өз жерімізден табылатындығы талассыз.

Бұл айтқандарым менің әлқиссамның бастамасы. Енді сөз басындағы тақырыпқа байланысты ойыма көшейін.

Қыз-күйеу мен жиен немерелерім тұрып жатқан, бұрындары Іле ауданына қарасты Қоянқұс ауылы өткен жылдан бері «Алматы облысы Алатау қаласы Қоянқұс шағын ауданы болып атауын жаңартты. Жөн-ақ! Қазақ деген кең қолтық ұлттың баласының немерешөбересіз ішкен асы бойына тараушы ма еді?!

Міне, осы ауылдың Абай көшесінде тұрып жатқан ұрпақтарымының үйіне келіп, екі күннің бірінде қона-жастана жатамын. Жас кезімнен қалыптасқан дәстүр бойынша таң бозынан тұрып, осы ұлы адамның атымен аталатын көшесінің бойымен, солдатша үш шақырым «шағайттаймын».

Спорт арқылы көтерілген көңілімді осы көшенің тұрғындарының дарбазалары мен үйлерінің сыртына іліп қойған тақтайшалары көтеріңкі көңілімді су сепкендей басып, жігерімді құм етіп тастайды-ау, шіркін!

Оған себеп - тақтайшадағы көше атауы «Абая» деп, оның соңындағы: «көше, улица, street» деп жазылған жазудан жүрегім май ішкендей іркілдеп қалады.

Бұл не сонда, қазақты қорлау ма? «Абай» деп жазылса, орыстар мен ағылшын өкілдеріне түсініксіз болып, шетелдіктер көшеден ада-сып қалады деген қорқыныш па?

Осы көшедегі шамалап алғанда, 300-дей ауланың 10-11 үйдің дуалында немесе қабырғасында Абай көшесі деп дұрыс жазылған. Қалғаны «Абая» деп ойбайлатып қойған. Ал, бұл көшенің тұрғындарының барлығы дерлік қазақтар. Бір - жар ғана курд, азербайжан, түрік жанұялары

арнайы жерде жасалған емес, қаңылтыр дуалға майлы бояумен жазып қойған үйдің қожайыны Берікбай деген азаматпен әңгімеміз қып-қызыл дауға ұласты. Тыңдап көріңіз, құрметті оқырман:

- Осы көшенің көпшілік тұрғындары: «Тақтайшаны ақысын төлеп, Іле ауданының әкімшілігі арқылы алдық» деп жатыр. Сіз мынаны өз қолыңызбен жазған екенсіз, соны «Абай» көшесі деп дұрысын жазбадыңыз ба?

- Сіз не, Тобықтысыз ба? Мен

Найман - осылай жаздым.

- Үйбай-ау, мәселе менің, не сіздің руыңызда емес, тақтайшаны дұрыс жазу керек емес пе?

- Кезінде Маркс, Энгельс, Сталиндер дүрілдеп тұрған. Қазір қайда олар? Жоқ! «Елу жылда - ел жаңа» деген. Бәрі өзгереді. Мен үйімнің қабырғасындағы (онда «Абая» деп, көше сөзі, жоғарыда көрсеткенімдей үш тілде жазылған екен) тақтайшаны да, бояумен өзім жазған жазбаны да өзгертпеймін, осылай қалады.

- Сіз сонда, кейінірек Абай да ұмытылады деп тұрсыз ба?

- Солай... Мен Әбдіжәміл Нұрпейісовтің төрт томдығын оқығанмын. Одан не пайда түсті? Түк те өзгерген жоқ, - деп ата жауын көргендей, көзі ақшырайып,

отырған ұлы Абай хакімнің атына берілген көшенің атауымен жауласатын не жөні бар? Жүзге, руға, атаға бөлінудің қасіретін қазақ тартудай-ақ тартты ғой! Ақыры, жер бетінен жойылып кету қауіпі туған шақта, үш жүздің: Шапырашты Райымбек, Қанжығалы Бөгембай, Қаракерей Қабанбай сынды баһадүр батырлары өздерінің басқаруындағы түмендерімен бір жағадан бас, бір жеңнен білек шығару арқылы жоңғарларды жеңіп, елдігін сақтап

гендей, бетіме таңырқай қарап қалыпты. Артынша:

- Әрине, болмайды. Оны не себепті сұрадыңыз?

- Жақсы, Мемлекеттік Туды дәретханаға қыстыруға болмайды екен. Ал, қазақ үшін ұлы Абайдың есімі Мемлекеттік Тудан кем емес шығар? Неліктен Абайдың аты жазылған тақтайшаны дәретханаңыздың қабырғасына қыстырып қойғансыздар?

Сонда ғана қойған сұрағымның мәнісін түсінген отанасының жүзі бозарып кетіп:

- Ойбу, ақымақ басым-ай. «Білмеген у ішеді» деген осы да... Өлгі балалар осы тақтайшаны қыстырғанын көрмедім емес, көрдім. Масқара-ай, сол істің дұрысын да, бұрысын да ойламаппын ғой... - деген әйел ұялғаннан өз бетін шымшып:

- Мен есімімді айтпай-ақ қояйын. Айыбым өте өрескел, оны мойындаймын, өзіңіз кім деген азамат боларсыз?

- Міне, мында аты-жөнім жазылған, - деп сәл сабама түскен мен жазушылық куәлігімді көрсеттім.

- Кешіріңіз. Бұл білместік қате бүгін-ақ жөнделеді – деген әйел ер адамдарша қолын ұсынды...

Ертесінде таң бозынан солдатша «шағайттап» жүріп келе жатып, әйелдің уәдеге беріктігінің куәсі болдым. Заты әйел болса да, айыбын мойындап, қателігін қолма-қол жөндеп қойғандықтан, отанасын ұялтпас үшін, оның аты-жөнін де, үй нөмірін де бұл жанайқай мақаламда көрсетпедім.

Осы келеңсіз оқиғалардың ертеңінде «шешінген судан тайынбас» дегендей, Жомарт, Абай, Ақаш атты осы көшенің тұрғындарымен сөйлестім. Олардың бәрі тақтайшаларды бұрынғы Іле ауданының әкімшілігі арқылы алғандарын, «Абая» деп жазылуына қарсы екендігін білдіріп жатыр.

Тақтайшасына әдеттегідей,

«Абая» нөмірі 100 «Е» деп жазылған үйдің иесі, зейнеттегі теміржолшы Ақылбеков Аханбай атты азамат тақтайшаның дұрыс жазылмағанын қуаттап: «Мұны анау «Камаз» машинасы тұрған үйдің қарсы жағында тұратын Айгүл атты келіншек арқылы жасатып алдым. «Жығылған күреске тоймас» деп, «Камаздың» қарсысындағы үйдің де қақпасын жау шапқандай даңғырлаттым. Орта жасқа таяған әйел шықты.

- Сіздің есіміңіз Айгүл ме?

- Айгүл. Үйге тақтайша жасатайын деп келдіңіз бе?

- Жасатайын деп емес, сол тақтайшаларға неліктен «Абая» деп жаздыратыныңызды білейін деп келдім. Ондай қате жазуды кім арқылы жасатып жүрсіз?

- Бір танысыма жасатып жүрмін.

- Жақсы, тұрғындардың тапсырысын орындап, азды-көпті напақа тауып жүр екенсіз. Бірақ неге «Абай» деп дұрысын жаздырмайсыз. Мұныңыз заңсыздық қой...

- Аға, оны ойламаппын. Кешіріңіз, енді қайталанбайды....

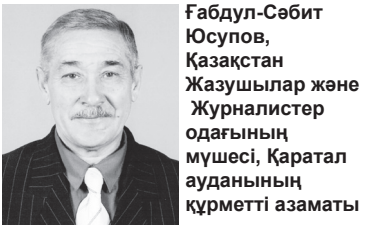
Енді мына қызықты қараңыз: осы көшенің №106 «Б» үйдің тұрғыны, ұлты орыс Николай деген азамат үйінің бет жағындағы да, көше жағындағы да

тақтайшаларына «Абай» деп жазыпты. Бүкіл көшеде оншақты ғана дұрыс жаздырған тұрғындардан басқалары «Абая» деп ойбайлатып қойған қазақтардың ісін көрген мен: «Ой, айналайын, Николай бауырым, бар бол!» деп, бетінен сүйіп алуға дайын едім.

Кезінде Іле ауданына қараған бұл ауыл өзі ауданға «өгей» болған ба деп қалдым. Басқасын айтпағанда, осы «Абай» көшесінің реттік сандары ала-құла екендігі мені таң қалдырды. Онамастика, көшелерді нөмірлеу тәртібінде, көшенің бір беті жұп сан, екінші беті тақ сан болуы тиіс қой. Мұнда ол тәртіп сақталмаған: жұп жағында тақ, тақ жағында жұп нөмірлі үйлер мидай араласып кеткен.

Осы және басқа жағдайларды тұрғындардың өтініші бойынша, Іле ауданының бұрынғы әкімі Бағдат Қарасаевқа жеткізу үшін осыдан екі-үш жыл бұрын үш рет барып кіре алмай кеткен едім.

Жоғарыдағы келеңсіздіктерді жеткізу, жаңадан құрылған қаланың жай-жапсарын, атқарылып жатқан, алдағы уақытта атқарылмақ жо спарларын білмек мақсатпен, қазіргі Алатау қаласының Әкімі Өтепов Аркен Хамитұлының қабылдауына барғаным да сәтсіз аяқталды. Әкімнің баспасөз хатшысы Гүлназ атты қарындасымыз: «Қазір Мемлекет басшысының соңғы Жолдауымен мұрынға су жетпей жатыр және жақын айларда әкім еш дерек бере алмайды» деп жауап берді. «Жазған құлда шаршау жоқ» демекші, Құдай сәтін салған күні тағы барармын», - деп жөніммен кеттім.

Ғабдул-Сәбит Юсупов, Қазақстан Жазушылар және Журналистер одағының мүшесі, Қаратал ауданының құрметті азаматы

РЕДАКЦИЯДАН: Көшелердің атауларының жазылуындағы қателіктер тек Алматы облысына ғана тән емес, еліміздің өзге қалаларында да байқалады. Мысалы, Талдықорғандағы Абай, І. Жансүгіров, Д. Рақышев сияқты ірі көшелердің атаулары қазақ және орыс тілдерінде аралас жазылып, кейде «Ракишева», «Абая», «Жансугурова» деп қате айтылып жүр. Осы мәселеге байланысты тіл мамандары мен Ономастика басқармасы көшелердің атауларын біркелкі етіп, тілдік үйлесімділікті қалай қамтамасыз етіп жатыр?

«ИБРАҺИМ КЕЛІСІМІ» ТУРАЛЫ ШЫҢДЫҚ

«БҰЛ КЕЛІСІМ РЕСЕЙ МЕН ҚЫТАЙДЫҢ ДӘСТҮРЛІ ЫҚПАЛЫН ӨЛСІРЕТЕДІ» - ДЕДІ САЯСАТКЕР ЖАНАТ МОМЫНҚҰЛОВ TODAYINFO.KZ САЙТЫНА БЕРГЕН ЭКСКЛЮЗИВТІ СҰХБАТЫНДА.

Саясаткер бұл қадамды «қазақ дипломатиясын қайта жүктеуге» (reboot) теңеп, оның символдық мәнінен әлдеқайда терең екенін атап өтті.

Қазақстанның Таяу Шығыстағы геосаяси архитектураны өзгерткен «Ибраһим келіссөздеріне» (Авраам келісімдері) қосылуы – бүгінгі уақыттағы ең маңызды әрі ең көп талқыланған дипломатиялық оқиғалардың бірі болып отыр. Газадағы қақтығыстан кейін тоқырап қалған бұл бастамаға Астананың алғашқылардың бірі болып үн қатуы халықаралық қауымдастықтың назарын аударды. Бұл шешім Қазақстанның көпвекторлы саясатының жаңа белесі ме, әлде АҚШ пен

Қазақстанның келісімге қосылуы Трамптың бастамасын жандандыратынын мәлімдеді.

Қазақстанның Таяу Шығыстың араб және мұсылман елдерімен қатынастары енді жаңа қырынан қаралатын болады. Қақтығыс бойынша Астана өз позициясын ашық айтып, позициясын көрсетіп отыр. Сауд Арабиясы бізге ерекше назар аударатын сияқты. Бүгін бүкіл әлем болып Қазақстан туралы ақпарат іздей бастады. Келісімге дейін Таяу шығыспен қатынастар белсенді, бірақ географиялық және геосаяси себептермен біршама шектеулі болған. Соңғы кезде Израильмен жақын қатынастағы БАӘ, Қатар сынды елдермен инвестициялық-технологиялық

Израильмен қарым-қатынасты нығайтуға бағытталған прагматикалық қадам ба?

– **Авраам келісімдері Таяу Шығыста жаңа геосаяси архитектура қалыптастырды. Қазақстан үшін бұл аймақ әрдайым маңызды болған. Келісімдерге дейін және кейін біздің сыртқы саясатта қандай өзгерістер байқалады деп ойлайсыз?**

– Меніңше, Қазақстанның Газа соғысынан бері Ибраһим келіссөздеріне қосылған алғашқы ел болуы ірі дипломатиялық шешім. Бұл Қазақстанның «диалог пен тұрақтылыққа негізделген сыртқы саясатының қисынды табиғи жалғасы». Бұл қадам Қазақстанның халықаралық саясатта дербес қимылдап күрделі ойнай алатын бейбітшілік, зайырлы мұсылман ел екенін айшықтайды. Бұл символдық бастама қазақ дипломатиясын қайта жүктеуге, мәртебесін көтеруге

қатынастарымыз дами бастаған. Оған дейін Египет, Иордания, Сауд Арабиясы сияқты елдермен сенімді қатынас құрылған. Өлбетте, араб елдерінің Палестина мәселесінде көзқарастары әркелкі, кейде қайшы. Десек те, Қазақстанның ендігі аймақтағы саясаты біршама жанданады деп ойлаймын. Өйткені бұл елімізге жаңа геосаяси бағытты айқара ашып, көлеңкеден шығарып мұсылман әлеміндегі нақты, белсенді ойыншыға айналдырады.

– **Израиль–Парсы шығанағы елдерінің жақындасуы аймақтағы экономикалық ағындарды өзгертті. Қазақстан осы өзгерістерден қандай мүмкіндіктер немесе қауіптер көре алады?**

– Қазақстан мұсылман әлеміндегі АҚШ бастаған форматтағы келіссөздерге ене отырып, жаңа экономикалық серіктестер іздейді. Израильмен келісу технология,

кеңістік қалыптасуда. АҚШ пен Израильмен келісімге келген елдер дамитын болады. Қазақстан осы үрдіске қосылу арқылы мұсылман әлемінде АҚШ бастаған экономикалық форматқа белсенді қатыса алады. Бұл Израильге қарағанда АҚШ-тың мүддесі үшін көбірек маңызды, Орталық Азиядағы рөлін арттырады. Бұл елімізге жаңа серіктестермен инновациялық, қаржылық ынтымақтастық орнатуға мүмкіндік береді.

Вашингтон Орталық Азиядағы ықпалын арттыруға, Ресей мен Қытайдың позициясын теңестіруге мүмкіндік алады. Ал Қазақстан жаңа технологиялар мен инвестицияларды тартуға жол табады. Қазақстан барлық тараптармен тең қатынас құруға, ешкімнің өсіне кірмеуге күш салып келген. Жаңа келісім шеңбері Қазақстанның Американың дипломатиялық құрылымына жақындағанын көрсетеді.

– **Авраам келісімдері аймақтық балансты АҚШ, Израиль және Парсы шығанағы елдерінің пайдасына бұрды деген пікір бар. Бұл Орталық Азиядағы**

және диалогтық саясат ұстанады. Сонымен бірге, бұл Ибраһим пайғамдардан бастау алатын дінаралық, тарихи символика моделін Орталық Азияға қатысты қолдануға мүмкіндік береді. Бұл аймақтың болашақта жаңа мәдениетаралық диалог пен тұрақтылық архитектурасының қалыптасуына негіз болуы ықтимал. Қазақ ұлтына гегемонизм мен шығыс авторитаризмінен бөлек болашақтың балама парадигмасын ашып, әлемге жеке дара ойыншы ретінде кірігіп, пікірдің жаңаруы мен интеллектуалдық тұрғыдан оқшаудан шығарады. Қазақ жұрты күрделі ойынға көшті.

– **Қазақстан дәстүрлі түрде араб елдерімен жақсы қарым-қатынаста. Авраам келісімдері қабылданғаннан кейін Қазақстанның араб әлемімен дипломатиялық байланыстарында қандай өзгерістер болуы мүмкін?**

– Қазақстан дәстүрлі түрде араб елдерімен сенімді қарым-қатынас құрған. Египет, Сауд Арабиясы, Иордания сияқты елдермен дипломатиялық бай-

геосаяси тепе-теңдікке қалай әсер етуі мүмкін?

– Қазақстанның келісімге қосылуы Орталық Азиядағы геосаяси балансқа да өзгеріс әкелуі мүмкін. АҚШ, Израиль және Парсы шығанағы елдерінің аймақта бетбұрысы Ресей мен Қытайдың дәстүрлі ықпалын әлсіретуі мүмкін. Иран мен Түркияны да айналып өткен Орталық Азия елдері осылайша АҚШ пен Израильмен тікелей келіскені геосаясаттың орталығына ойысқанмен парапар. Бұл қадам Қазақстан үшін қымбатқа түсетін геосаяси тәуекел емес, керісінше, прагматикалық көпвекторлы саясаттың көрінісі. Қазақстан ешқандай блокқа қосылмай, бейтарап

ланысы тұрақты дамуда. Енді Ибраһим келісімдерінен кейін бұл қатынастар жаңа сапалық деңгейге көтерілуі мүмкін. Қазақстанның орта держава ретіндегі қадамы Таяу Шығыста Американың басшылығындағы бейбіт елдердің қауымдастығын кеңейтіп, БҰҰ аясында құқық пен диалогты ілгерілетуге, аймақтық ынтымақтастықты арттыруға мүмкіндік береді. Сауд Арабиясы мен БАӘ тарапынан Қазақстанға деген қызығушылық артуы мүмкін. Әрине, бұл Сауд Арабиясына ыңғайсыз жағдай тудырып, қозғау салуы да ғажап емес. Алайда, Сауд Арабиясы Американың қысымына және 2002 жылғы Араб бастамасынан бас тартпағанына

парапар маңызды бастама. Ибраһим келіссөздері Трамптың бейбіт бастамасы болғандықтан бұл Ақорданың қолдауына жауап ретінде Вашингтонның саяси сенімін күшейтпек. Бұл келісім Тоқаевтың Трампқа құрметі мен қолдауы. Дж.Венс те

қауіпсіздік, ауыл шаруашылығы, медицина, энергетика, қорғаныс салаларында жаңа мүмкіндіктерді: технологиялар трансферті мен инвестицияларға жол ашады.

Ибраһим келісімдері нәтижесінде Таяу Шығыста жаңа экономикалық

қарамастан, алдағы аптада елдің королі АҚШ-қа сапарынан соң бір өзгеріс болуы мүмкін. Қазақта «Күштінің арты диірмен тартады» деген сөз бар. Вашингтон да Ибраһим келісімдерін кеңейту үшін жаңа серіктестер іздеп жатыр. Осы тұрғыда Қазақстанның бейтарап әрі беделді позициясы оған ерекше артықшылық береді.

— **Келісімдердің бір маңызды бөлігі — қауіпсіздік саласындағы ынтымақтастық. Израиль технологиялары, киберқауіпсіздік, барлау салалары күшейіп жатыр. Қазақстан үшін бұл бағытта жаңа мүмкіндіктер туады ма?**

— Израиль киберқауіпсіздік пен әскери технологияда әлемдік көшбасшы екені анық. Мысалы, Әзербайжанның Израилден алатын дрон, әуе қорғаныс, телекоммуникация, барлау саласындағы артықшылықтарға ие болғанын білеміз. Келісімге қосылу Қазақстанға IT, жасанды интеллект, кибер, медицина және энергетика салаларында жаңа серіктестік мүмкіндіктерін ашады деп сенемін. Ресей мен Қытайдың ортасында қысылған Астана АҚШ және Еуропамен, Израильмен Орта дәліз арқылы байланысын күшейтіп, көлік-тасымалды көздейді. Авраам келісімдеріне қосылу Вашингтонның саяси және жеке секторының назарын Қазақстанға аударып, нақты экономикалық және технологиялық ынтымақтастыққа жол ашады.

— **Қазақстан Палестина мәселесінде әрдайым ұстанымды позицияда болды. Авраам келісімдері Палестина мәселесін екінші планға ысырып қойды деген сын бар. Бұл Қазақстанның ресми позициясына немесе халықаралық беделіне әсер етуі мүмкін бе?**

— Қазақстан әрдайым Палестина мәселесінде теңгерімді және құқыққа негізделген ұстаным білдірді. Ибраһим келісімдері Палестина тақырыбын екінші планға ысырып қойды деген сын да бар. Бұл келісім Палестина халқы құқығын қолдамау деген сөз емес. Аймақта Газада соғыс тоқтап, АҚШ бастаған Израиль, Египет, БАӘ, Түркия, Қатар, Сауд Арабиясының қатысуымен үлкен өзгерістер орын алып отыр. Сирияны қамтитын ауқымды нормализация үрдісі болуы мүмкін. Қазақ тарапы бұл үдерістің бейбіт диалогқа, аймақ тұрақтылығына жол ашатынына сенеді. Орталық Азия елдері Израиль мен Араб елдерімен бірлесіп, бейбіт процеске өз үлесін қоспақ. Біз үшін басты қағида бейбіт шешім мен гуманитарлық жағдайдың дұрысталуы. Сондықтан келісімге қосылу Палестинаға аймақты бейбіт даму жолына бұруға бағытталған деп сенеміз. Газа мәселесін қалай болса да реттеп, аймақта үлкен бейбіт және ынтымаққа қарай ірі қадамдар жасалуы керек.

— **Ресей, Қытай және АҚШ арасындағы тартыс кезінде Авраам келісімдері АҚШ-тың Таяу Шығыстағы позициясын күшейткені байқалады. Қазақстан осы жаңа реалияда қандай көпекторлы саясат жүргізе алады?**

— Қазіргі геосаяси жағдайда Ресей, Қытай және АҚШ арасындағы тартыс жағдайында бізге жаңа есік ашылды. Қазақстан осы күрделі үшбұрышта теңгерімді көпекторлы саясат ұстана береді. Ибраһим келісімдері арқылы Қазақстан соғысты тоқтатқан Израильге қолдау көрсеткенсіп, бастысы АҚШ-пен байланысын нығайтып отыр. Ресей мен

Қытаймен де прагматикалық әріптестікті сақтай береді. Бұл батыл қадам — Қазақстанның сыртқы саясаттағы дербестігі мен стратегиялық салмағын күшейтеді. Авраам келісімдері бұдан былай израиль-палестин қақтығысынан қалған араб-израиль тарихи бәсекелестіктің шеңберінен шығып Азияға жайылып жатқанын көрсетеді. Бұл бастама маңызды геостратегиялық және экономикалық жағдаяттарды мүлдем өзгертіп жіберуі мүмкін.

— **Израильдің Парсы шығанағымен ынтымақтастығы артқан соң, Қазақстан-Израиль серіктестігінің жаңа форматтары пайда болуы мүмкін бе?**

— Израильмен байланыс жаңа форматта кеңеюі мүмкін. Екі ел арасындағы ынтымақтастық киберқауіпсіздік, ауыл шаруашылығы, медицина, жасыл энергетика және жоғары технологиялар саласында дамуда. Израильдік технологиялар мен қазақстандық ресурстар бірін-бірі толықтырып, серіктестіктің нақты артықшылығы алда көрінетін болады.

— **Қазақстан бітімгерлік бастамаларымен танымал. Авраам келісімдерінен кейін біздің ел қандай жаңа делдалдық немесе дипломатиялық миссияларды өз мойнына ала алады деп ойлайсыз?**

— Қазақстан Сирия келіссөздерінен бастап, Ауғанстан және Украина мәселелерінде диалог алаңын ұсынған алаң ретінде бітімгерлік дәстүрімен танымал. Ибраһим келісімдерінен кейін де Қазақстан жаңа аймақаралық делдалдық миссияларды атқара алады. Бұл оның жаңарған еуразия әлеміндегі халықаралық беделін арттырады және ислам әлеміндегі бейбіт келісімге шақыратын ықпалды күшке айналдырады.

Қазақстанның Ибраһим келісімдеріне қосылуының геосаяси мәні жәй символдық қадамнан асып кетті. Бұл шешім еліміздің сыртқы саяси беделін күшейтіп, Орталық Азияның геосаяси орнын жаңа деңгейге шығаратын тарихи бастама. Қазақстан өзін бейбітшілік пен өркениеттер диалогының орталығы ретінде айқындап отыр. Ал Ибраһим келісімдері осы миссияны халықаралық деңгейде жаңа мазмұнмен жалғастыру мүмкіндігі болады.

— **Авраам келісімдері кеңеюі мүмкін деген пікір бар. Егер жаңа елдер қосылса, Қазақстан үшін қандай жаңа стратегиялық мүмкіндіктер ашылады?**

— Қазақстанның Авраам келісімдеріне қосылуы аймақтағы жаңа геосаяси процестің бастауын білдіреді. Енді Әзербайжан мен Өзбекстан сияқты түркітілдес мемлекеттер де бұл бастамаға қосылатын сияқты. Бұл елдер біртіндеп Ресей-Иран ықпалынан алыстап, АҚШ пен Израильмен жақындасып келеді. Астана мен Бакудің келісімге тартылуы Вашингтон мен Тель-Авивке Каспий аймағында стратегиялық артықшылық береді. Өйткені бұл мемлекеттер уран мен газ қоры мол, әрі Еуразия мен Таяу Шығысты байланыстыратын маңызды геэкономикалық тарапта орналасқан. Бұл Трамптың сыртқы саясатындағы маңызды жетістік және аймақтағы жаңа дипломатиялық архитектура-ны қалыптастыру жолындағы маңызды қадам.

Сұхбатты жүргізген:
Мейіржан Әуелханұлы,
Todayinfo.kz

«ИБРАҒИМ КЕЛІСІМДЕРІ» дегеніміз не?

2020 жылы АҚШ делдалдығымен қол қойылған Ибраһим келісімдері Израиль мен араб елдері арасындағы өзара іс-қимылдың жаңа моделінің негізін қалады, деп хабарлайды Kazinform меншікті тілшісі.

Ибраһим келісімдері немесе Ибраһим келісімі — Израиль мен бірнеше араб елдері арасындағы дипломатиялық қарым-қатынастарды қалыпқа келтіруге бағытталған бірқатар келісім. Бұл атау иудаизм, ислам және христиан діндері ортақ рухани ата-бабасы деп санайтын інжіл пайғамбары Авраамға (Ибраһим) қатысты.

Бастама 2020 жылдың тамыз айында жарияланды, ал 15 қыркүйекте Ақ үйде құжаттарға ресми қол қою рәсімі өтті. Оған АҚШ президенті Дональд Трамптың делдалдығымен Біріккен Араб Әмірліктері, Бахрейн және Израильдің сыртқы істер министрлері мен көшбасшылары қатысты.

Бұл келісімдер Мысыр (1979) және Иорданиямен (1994) жасалған бейбітшілік келісімдерінен кейін Израильдің араб елдерімен қарым-қатынасын ресми түрде қалыпқа келтіру жолындағы алғашқы қадам болды.

Кейінірек бұл бастамаға 2020 жылдың желтоқсанында Марокко, ал 2021 жылдың басында Судан қосылды. Бұл ретте Судан бүгінгі күнге дейін келісімді ратификациялау процесін аяқтаған жоқ.

ҚҰПИЯ БАЙЛАНЫСТАРДАН РЕСМИ ДИПЛОМАТИЯҒА ДЕЙІН

Келісімдер Израиль мен араб елдері арасындағы ұзақ мерзімді, бейресми ынтымақтастықты ресми түрде ресімдеуге деген ұмтылысқа негізделген. 2010 жылдары ішінде аймақ мемлекеттері Иранның өсіп келе жатқан ықпалы мен оның ядролық бағдарламасына қатысты ортақ

алаңдаушылықтар аясында біртіндеп жақындай түсті.

Аймақтағы қауіп күшейген сайын барлау агенттіктері мен жоғары лауазымды шенеуніктер арасында байланыс орнатылды, ал 2018 жылға қарай Израиль шенеуніктерінің Парсы шығанағы мемлекеттеріне сапарлары әдеттегі жағдайға айналды.

Бұл процесс 2020 жылы шарықтау шегіне жетті, сол кезде Израиль мен БАӘ Трамптың бейбітшілік жоспарында көзделгендей, Батыс жағалауының кейбір бөліктерін аннексиялау жоспарларын тоқтата тұру үшін қарым-қатынасты қалыпқа келтіруге келісті.

Марокко үшін бейбіт келісімге қарай жасалған қадам Құрама Штаттардың Рабаттың Батыс Сахарадағы егемендігін

мойындауымен, ал Судан үшін терроризмді демеуші мемлекеттер тізімінен шығарылуымен және халықаралық қаржылық көмекке қол жеткізуімен қатар жүрді.

ЖАҢА ДИПЛОМАТИЯ РЕТІНДЕГІ ЭКОНОМИКА

Осы арада келісімдердің мәні елшілер алмасуынан әлдеқайда асып түседі. Ибраһим келісімдеріне қатысушылар өзара инвестициялар, сауда, туризм, сондай-ақ технология алмасуға және әскери ынтымақтастыққа жол ашты.

Қол қойылғаннан кейінгі алғашқы жылдары Израиль мен келісімдерге қатысушылар арасындағы сауда бірталай өсті, бірлескен энергетикалық және көлік жобалары пайда болды. Ал екі тараптың зерттеу орталықтары бірлескен зерттеулер жүргізе бастады.

— Экономикалық өзара тәуелділік тұрақты бейбітшіліктің негізін қалайды. Тараптар энергетика, логистика және ғылым салаларында ортақ мүдделерді дамытқан кезде әскери қақтығыс ықтималдығы төмендейді, — деп атап өтті Таяу Шығыс зерттеу орталықтарының сарапшылары.

Ибраһим келісімдері дипломатиялық табыстарына қарамастан араб әлемінде өртүрлі реакция тудырды. Таяу Шығыс үкіметтерінің көпшілігі бұл бастаманы қолдады, бірақ Палестина мәселесінде ілгерілеушіліктің болмауына байланысты сақтық танытты.

КЕЛЕШЕГІ ЖӘНЕ КЕҢЕЮІ

Ибраһим келісімдеріне қол қойылғаннан бері Вашингтон олардың географиялық ауқымын кеңейту ниетін бірнеше рет мәлімдеді. 2025 жылы Трамп әкімшілігі Сирия,

Ливан және Сауд Арабиясын осы форматқа қосу мүмкіндігі туралы жұмысты жариялады. Бұрын кеңейту туралы келіссөзге Орталық Азия және Африканың бірнеше мемлекетіне қатысты болғаны туралы хабарланған болатын.

Аймақ үшін Ибраһим келісімдері тек дипломатиялық серпіліс ғана емес, сонымен қатар қақтығыс саясатынан прагматикалық ынтымақтастық моделіне көшудің көрсеткіші болды. Олардың табысы экономикалық ашықтықты Таяу Шығыстағы ұзақ уақытқа созылған қақтығыстарды шешуге шынайы көзқараспен біріктіруге бола ма, жоқ па, соған байланысты болады.

Бұған дейін Трамп Қазақстан Ибраһим келісіміне қосылған бірінші ел екенін мәлімдеді.

ӘДЕПТІЛІК ӘЛІППЕСІ НЕДЕН БАСТАЛАДЫ?

Елдің бір үлкен оқымыстысы сол елдің өте бай адамымен сөйлесіп тұрыпты. Қастарынан бір жарлы, өте қарапайым адам өтіп бара жатып елге белгілі оқымыстының алдына келіп, басын иіп сәлем береді. Оқымысты басын одан да төменірек иіп сәлемдеседі.

Сонда ғалымның қасындағы бай:

— Тақсыр, осынша біліміңізбен ел танитын ғалымсыз. Сөйте тұрып жарлы адамға соншалық басыңызды иіп сәлемдесуіңіздің мәні қалай? — деп сұрайды. Сонда ғалым тұрып:

— Ешбір ғылым — білім үйренбеген қарапайым адам әдептілік көрсетіп маған басын игенде мен одан әдепсіз болып көрінсем, ол маған лайық па? — деген екен.

Осы әңгімеден байқағанымыздай, әдептілік әліппесі амандасудан басталады екен. Жалпы алғанда қазақтың тұрмыс-

Қазіргі әдептің өзгергені ме, уақыттың салдары ма? Әлде әдеп деген түсінікке көзқарас өзгерді ме? Ойланып қалдым...

АВТОБУСТА ҮЛКЕНДЕРГЕ ОРЫН БЕРУ ӘДЕБІ

Алысқа бармай-ақ қоялық — автобус ішіндегі әдепті айталықшы.

Жұмысқа барып-келу автобуспен қатынайтын жерде болған соң қала тұрғындарының көлігі көпшілік мінетін транспорт. Ал сол автобустағы үлкендерге орын ұсыну әдебі қандай?

Орын беру әдебі өте төмен. Орындықта отырған өрімдей

салтында «әдеп сақтау» деген қанмен сіңетін тәрбиенің бастауы ғой. Бүгінгі қоғамда өмір сүріп жатқан жастар отбасынан қандай әдептерді үйреніп шығады? Көшеден қандай әдеп көреді? Әдеп деген мәдениеттің, ізгіліктің көрсеткіші болса, біздер, бүгінгі жастар мәдениеттіміз бе?

Мақсат, жас маман - эколог: — Өрине, мәдениеттіміз. Біз жоғары білімді маманбыз. Талапқа сай жұмыс істеп, өмір сүруге ұмтыламыз. Сырт келбетіміз де, киіміміз де, гаджеттеріміз де заманға сай.

Сұрақ: Бұл енді сенің сыртқы бейнеңнің мәдениеті дейік. Ал көпшіліктің арасындағы сенің өзіңді көрсетуің, ұстауың, сәлемдесуің - сені әдепті жігіт деуге бола ма? Мысалы, көпшілік орындарда кикілжің туып жатса, біреу-біреумен жанжалдасып жатса, өзіңді қалай ұстайсың? Қоғамдық көлікте аяғы ауыр келіншекке отырған орныңды берер ме едің? Көшеде заттарын әрең көтеріп бара жатқан апаға көмектесер ме едің?

Мақсат: Сіздің сұрағыңыз маған ұнап тұрған жоқ. Автобуста орнымды бергім келсе беремін, бергім келмесе отыра беремін. Ал екі адам жанжалдасып жатса, онда менің не шаруам бар? Өздері шешіп алады да мәселелерін. Біреуге ақыл айтқанды жаным сүймейді, кешірерсіз. Ары қарай маған сұрақ қоймай-ақ қойыңызшы...

Бұдан кейін өзгелерге сұрақ қойғанды мен де құп көрмедім...

ескертіп отырады. Енді сондай ескертулер автобус ішінде жазылып тұрса да дұрыс болар еді.

Есіме осы орайда бір әзіл түсіп кетті. Автобуста отырған бала жасы келген әжеге орын берсе, ол кісі отырмапты.

— Отыра бер, балам, кейін мен сияқты болғанда түрегеп тұрасың, соған дейін жас кезінде

отырып ал! — деген екен.

КӨШЕДЕ ЖҰРУ ӘДЕБІ

Неге екенін өзім де білмедім, көшедегі жастардың өзін ұстауына көңіл бөле бердім. Байқағаным, жеке, жалғыз жүргендерден гөрі, тобырымен жүрген жастарда әдепсіздік көп байқалады екен. Жан-жағындағы адамдарды елемей айғайлап сөйлеу, қарқылдап-шиқылдап күлу, бірін-бірі тыңдамай сөйлеу, төмпештеу, ойнағансып артынан барып аяқпен тебу, алысу-жұлысу, топтасып тұрған жерде түкіру-қақыру, мұрынды да аямай босату, боғауыз сөздерді борату сияқты жиіркенішті қылықтар көп-ақ. Қолындағы қағаз қоқыс пен сусын ыдысын кез келген жерге лақтыра салудың олар үшін ешқандай сөкеттігі жоқ. Тәрбие қайда? — деп ойлайсың...

ӘЖЕ ТӘРБИЕСІНДЕГІ БІЗ ЕСТІГЕН ТИЫМДАР

Осы орайда жас кезімізден үйдегі тәрбиенің ықпалын күні бүгінге дейін есімізден шығармай тәрбиеленгендігіміз еске түседі. Дөңгелек үстел басында бала-шаға, ата-әжемізбен отырғанымызда әжеміз бізге нанды қалай жеуді үйрететін. Ол кісінің айтуынша, «Нанды тістеп жеуге болмайды. Нанды қолыңмен аузыңа сиятындай мөлшерде үзіп алып аузыңа салу керек. Ал нанды тістеп жегенде, нанды тістеген жағын өзіңе қаратып қою керек. Өйтпесе нанды опырайтып жеген аузыңның ізі қалып басқа адамдар қарағанда өте ыңғайсыз көрінеді», — дегеніне ол кезде күлсек те, айтқанын істейтінбіз.

Бой жетіп, көшедегі жігіттер қыздарға қарап әзілдейтін кездерде қыздардың ерсі жауабын әжеміз құптамайтын.

— Атың кім, қарындас? — деген сұраққа, — атымды неғылайын деп едің, мінеің деп пе едің, — деп жауап қайтарған қызға әжем бетін сызып:

— Ұят-ай, олай жауап беруге бола ма екен, көргенсіз, — дегені бар.

— Енді не деу керек? — Қатты білгіңіз келсе атым ешқайда қашпайды, білерсіз атымды деп қана қою керек. Танымайтын

адамға зіркілдеп ұрысу дұрыс емес, — деуші еді.

— Қыз деген жай жымып қана күлуі керек, қарқылдамай, өңеші көрінгенше күлу болмайды қыздарға, — деп ескертетін.

— Су ішкенде қылқылдатпай, дыбыссыз ішіндер, — деп тағы ескертетін.

— Қазандағы сорпаның дәмін

көрген қасықты аузыңа салған соң қайта қазанға салып араластырма, қарап отырған адам жиіркенеді, — деуші еді.

— Орныңнан тұрғанда атып тұрмай, жай тұрып кет, — дейтін.

Қарап отырсаң әдептің негізі қазақи тәрбиеде екен ғой.

Жоғарғы оқу орнында оқып, кешке мейрамханада жұмыс істейтін Бекарыс:

— Өздеріңіз білесіздер ғой, мейрамхана дегеніңіз театр болмаса да, еркін отырып демалатын жер. Қазақта той көп. Мейрамханаға келгенде бәрі керемет болып келеді де, көтерде сол бір ыздыған мәдениетті адамның тұлғасынан түк қалмай, сүйретілген маскүнем болып шығады. Әсіресе, қазір жас қыздар мен әйелдер көп ішетін болыпты. Жігітке асылып бара жатқан мас қыздар сондай жиіркенішті көрінеді.

Жасыратыны жоқ, біз жұмыс аяғында мейрамханалардың дәретханасын да тазалаймыз. Ондағы көріністі айтсам, әйелдер дәретханасы ең лас орын... Қайта ерлер дәретханасы таз.

Міне, осындай ерсі қылықтар бойына сіңген жастар жоғары білім алып немесе бір мамандық иесі атанған соң жұмыс істейтін ортада өзін қалай ұстайды? Кеңсе этикасына қалай бейімделеді?

КЕҢСЕ ЭТИКАСЫ

Қызметтік ортаңдағы ұжым үлкен болса да, шағын болса да әр ұжым мүшесінен кеңсе этикасын талап етеді. Ол неден басталады? Жұмысқа келу, кету, түскі асқа шығу уақыты қатаң сақталатын мекемелер бар. Жұмыс режимі босаңдау мекемелер бар. Қандай мекемеде жұмыс істесең де өзіңді сол кеңсе режимінің талабына сай ұстауға әдеттенуің керек.

Азды-көпті өмір тәжірибесінде байқағанымды ортаға сала отырып айта кетейін дегенім, кеңсе этикасының тамырында қазақи ибалық пен отбасы тәрбиесінің ықпалы көп байқалады екен. Сонымен, кеңсе этикасында байқағандарымды ортаға салсам:

— Жұмысқа басшыдан кейін ешқандай себепсіз және ұдайы түрде кешігіп келуің — ол нағыз әдепсіздік.

— Кешіккен себебінді ыржиып немесе күлімсіреп жеткізу ол да кеңсе этикасына қайшы әдет. Күлімсіреу жағымды эмоция белгісі болғанымен, сенің жұмысқа ұдайы кешігіп келуің — жағымды қылық емес.

— Басшының кабинетіне келген себебінді табалдырықта тұрып айту — ерсі қылық. Айтатыныңды қысқа және нұсқа түрінде жақындап жеткізіп, нәтижесін біліп шығу керек. Жалпы алғанда, ең аз қашықтықты сақтау әдетте жақсы этикет болып саналады.

— Басшының алдындағы шағын жиналыста столға жатып тыңдау — өте өрескел әдет. Ауырып отырсаңыз рұқсат сұрап шығып кеткен жөн.

— Басшы сөйлеп жатқанда керіліп-созылу — үлкен әдепсіздікке жатады. Жарысып сөйлеу де жақсы әдеп емес.

— Кеңседе асығып-аптықпай сөйлеп үйрену керек. Сөз мәнерін, дауыс ырғағын бірқалыпты етіп жеткізуге ұмтылған жөн. Әдепті болып көрінем деп тым әсірелемеген жөн. Ұстамдылық пен нақтылыққа үйренген дұрыс.

Әдептілік — тәрбие белгісі. Жұрт алдында әдептілікті сақтау — мәдениетті болудың басты белгісі. Мәдениетті адам ешқашан дөрекі мінез танытпайды, ерсі қылық жасамайды. Әдептіліктің кеңседен

басқа жерлердегі белгісін де назарда ұстаңыз.

— Театрда т.б. мәдени орындарда танысыңды кездестіріп қалсаң, көрермендерге кедергі келтірмес үшін басыңды изеп немесе жымып амандассаң жеткілікті. Сондай-ақ, театр спорттық киіммен баратын қоғамдық орын емес екенін ұмытпаған жөн.

— Көпшілік арасында аяқ-киім тазалау, қоқыс тастау, дауыс көтере сөйлеу, кезекке қарамау, бояну мен тарану сияқты әрекеттерді жасамаған жөн.

— Үлкен адамдардың ортасында ұқыпты киініп жүр. Қолдарыңды тізгенде, не үстел үстінде ұстаған жөн.

— Үстел басында өзіңді дұрыс ұста. Дастарханға қойылған қасық, шанышқыны дұрыс пайдалана біл. Сорпаны қасықпен бір ұрттағанда, ауызға сыятындай мөлшерде алу керек. Көпшілік арасында отырғанда, тамақ ішу тәртібін білгенің жөн.

— Қолды қалтаға салып жүруді ешқашан әдетке айналдырма. Бұл — мәдениеттілікке жатпайды.

Әдеп — ол адамдардың жүріс-тұрысы мен өзара қарым-қатынастың ережелері. Олай болса, әдептілік — әдеміліктің басты белгісі екенін ұмытпаған жөн.

Баян ТАҚАТАРОВА

Бейсенбі - Четверг, 27 қараша

 ХАБАР	
05.00 Сериал «Восточные сладости» 07.00 «Оян!» 10.00, 18.00 Новости 10.10 «Неосеть » 10.30 Мультсериал «Белка и стрелка. Тайны космоса» 11.00 «Бегом за деньгами» 12.00, 20.00 Телехикая «Ғашықтың тілі» 13.45, 21.45 Телехикая «Жарық күн» 14.30 «Неосана» 14.50, 19.30 Жаңалықтар 15.00 «Әзекті» 16.00 Кино. «Біз екеуіміз» 15.30 «Әсем әндер» 18.30 Пульс планеты 19.00 Жер-жаһан 22.40 «КешREC» 23.40 Концерт «Махаббат әлемі» 01.40 Сериал «Перекресток»	10.00 «Әсем әуен» 10.15 К/ф «Сиқырлы мектеп» 3-бөлім 11.05 «Әсем әуен» 12.00 «Келін BATTLE» /тікелей эфир/ 14.00 «19 аймақ» 14.40 «Агро аймақ» 15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир 15.20 «Әсем әуен» 16.00 Новости/прямой эфир 16.20 К/ф «Жылы жүрек» 17.00 «Әзекжарды» 17.30 «Әсем әуен» 18.00 «19 регион» /тікелей эфир 18.40 «Саулықтың сыры» 18.50 «Әсем әуен» 19.30 «Таза мекен» 20.00 «Әсем әуен» 20.30 Қорытынды жаңалықтар 21.00 «Әсем әуен» 21.30 Итоговые новости 22.00 К/ф «Біз баймыз» 22.40 «Әсем әуен» 23.10 «Біздің толқын»

ЕВРАЗИЯ

06.00, 02.50 «П@утина»
07.00, 19.00 «Koremix-шоу»
08.00 «Қайырлы таң, Қазақстан!»
09.00 «Доброе утро, Казахстан!»
10.00 «Жить здорово!»
11.00 «Модный приговор»
12.00 «Давай поженимся!»
13.00 Сериал «Любить и ненавидеть»
14.10, 02.30 «Новости»
14.20, 02.40 «Жаңалықтар»
14.30 «Qoslike»
18.30 «Басты жаңалықтар»
20.00 «Главные новости»
20.30 Сериал «Бывших не бывает»
01.20 Ночной кинотеатр. «Умножающий печаль»
03.35 «Басты жаңалықтар»

КТК

07.05 Кешкі жаңалықтар
07.25 «Өнім сен едің», ойын-сауық
08.10 «Інжу», отандық телехикаясы
09.20 Вечерние новости
10.00 Сериал «Отставник»
12.20 Сериал «Гадалка»
14.30 Сериал «Сашка»
16.30 «Реальная мистика», реалити-шоу.
18.30 Сериал «Однажды в Чукурова»
19.20 «Сүйгенің қайда?», отандық телехикаясы.
20.35 Кешкі жаңалықтар
21.00 Вечерние новости
21.40 Сериал «Отставник»
23.50 Сериал «Гадалка»
01.40 Сериал «Поцелуй»
02.30 Сериал «Кольцо с рубином»
04.00 «Інжу», отандық телехикаясы (қайталау)
05.00 «Өнім сен едің», ойын-сауық (қайталау)
06.10 Кешкі жаңалықтар (қайталау)

ЖЕТІСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
08.50 «Саулықтың сыры»
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости

Жексенбі - Воскресенье, 30 қараша

ХАБАР

05.00, 01.00 ҚР Өнұраны
05.00 «Маңдай тер»
06.15 «Кім мықты?»
07.30, 00.45 «Әсем әндер»
08.00 Концерт «Күзгі әуен»
10.00 «Азамат» интеллектуалдық шоуы
11.15 «Өмір өрнегі»
12.30 Худ.фильм «Соломон кейн»
14.30 Мультфильм «Пришельцы в доме»
15.50 Мультсериал «Супер мяу»
16.30 «Қызық times»
17.45 Т/х «Келінжан»
20.00 «The Voice Қазақстан»
22.00 «7 күн»
22.40 Глобальные события
23.00 Худ.фильм «Чего хотят мужчины»

Жұма - Пятница, 28 қараша

ХАБАР

05.00, 02.40 ҚР Өнұраны
05.00, 16.00 Сериал «Восточные сладости»
07.00 «Оян!»
10.00, 18.00 Новости
10.10 «Культурный контекст»
10.30 Мультсериал «Белка и стрелка. Тайны космоса»
11.00 «Бегом за деньгами»
12.00, 20.00 Т/х «Ғашықтың тілі»
13.45, 21.45 Т/х «Жарық түн»
14.30 «Арнайы репортаж»
14.50, 19.30 Жаңалықтар
15.00 «Әзекті»
15.30 «Әсем әндер»
16.00 Боевик «Время патриотов»
22.40 «ОйнаIQ»
23.40 Ернар Айдар «Махаббат қаласы» шығармашылық кеші
01.40 Сериал «Перекресток»

ЕВРАЗИЯ

06.00, 02.50 «Паутина»
07.00, 19.00 «Koremix-шоу»
08.00 «Қайырлы таң, Қазақстан»
09.00 «Доброе утро, Казахстан»
10.00 «Жить здорово!»
11.00 «Модный приговор»
12.00 «Давай поженимся»
13.00 Сериал «Любить и ненавидеть»
14.10, 02.30 «Новости»
14.20, 02.40 «Жаңалықтар»
14.30 «Qoslike»
18.30, 03.40 «Басты жаңалықтар»
20.00 «Главные новости»
20.30 «Парламент online»
20.55 «Поле чудес»
22.15 Сериал «Синдром жертвы»

КТК

07.00 ҚР Өнұраны
07.05, 06.10 Кешкі жаңалықтар (қайталау)
07.25, 05.50 «Өнім сен едің», ойын-сауық
08.10, 04.50 «Інжу», отандық телехикаясы
09.20, 21.00 Вечерние новости
10.00 Сериал «Отставник»
12.20 Сериал «Гадалка»
14.30 Сериал «Сашка»
16.30 «Реальная мистика», реалити-шоу
18.30 X/ф «Однажды в Чукурова»
19.20 «Сүйгенің қайда?» отандық телехикаясы
20.35 Кешкі жаңалықтар
21.40 Сериал «По тонкому льду»
01.50 Сериал «Поцелуй»
03.20 Сериал «Кольцо с рубином»

ЖЕТІСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
08.50 «Саулықтың сыры»
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.15 К/ф «Сиқырлы мектеп» 4-бөлім
10.30 К/ф «Ақылдылар ойыны»
11.05 «Әсем әуен»
12.00 «Біздің толқын»
12.50 «Саулықтың сыры»

09.40 Сериал «Принц и нищая»
14.00 Сериал «Сашка»
16.00, 22.50 «Реальная мистика» реалити-шоу
19.00, 04.30 «Алдараспан», әзіл мен ән думан кеші
21.00 «Портрет недели» с Артуром Платоновым
22.00 «Было дело», документальный детектив
02.00 Сериал «Поцелуй»

ЖЕТІСУ

07.05 «Әсем әуен»
08.50 «Саулықтың сыры»
09.00 «Апта» (қаз)
09.30 «Апта» (рус)
10.00 «Әсем әуен»
11.00 «Шашу»
11.40 «Жетісу әуендері»
12.00 «DARA LINE»
12.55 «Қылышсыз майдан»
13.40 «Дала сыры»

13.05 «19 регион»
13.40 «DARA LINE»
14.30 «Таза мекен»
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир
15.20 «Шашу»
16.00 Новости/прямой эфир
16.15 Ауа райы
16.20 К/ф «Біз баймыз»
17.00 «Спорт-Тіме»
17.10 «Бір шәугім шай»
18.00 «Әсем әуен»
19.00 «Жетісу жақұты»
19.35 «102» сообщается
20.00 «Әсем әуен»
20.25 26-блок
20.30 Қорытынды жаңалықтар
21.00 «Әсем әуен»
21.30 Итоговые новости
22.00 «Келін BATTLE»

31 КАНАЛ

05.58 ҚР ӨНҰРАНЫ
06.00, 04.00 «Әзіл студио» ойын-сауық
06.30, 03.20 «Tik Tok show» ойын-сауық
06.50, 20.00 Информбюро (рус, каз)
08.00, 02.10 «31 әзіл» ойын-сауық
09.00 «Саумал»
09.10, 05.20 «Ризамын»
09.40 Мультсериал «Пингвины Мадагаскара»
10.40 Мультсериал «Аватар: Легенда об Аанге»
11.40 Мультсериал «Губка Боб»
12.50 Худ.фильм «Скалолаз»
15.20 Худ.фильм «13-й район: ультиматум»
17.30 Кино. Бай Байхэ в фэнтези «Охота на монстра»
21.00 Худ.фильм «Чужие против хищника: реквием»
22.50 Худ.фильм «Вулкан»
01.00 «Мұрагерлер» телехикаясы
03.00 «Time Vine» ойын-сауық
03.40, 05.00 «What's up?» ойын-сауық
04.20 «1001 Әзіл» ойын-сауық
04.30 Телевикторина «BALA BATLLE»

7 КАНАЛ

06.00, 05.50 Өнұран
06.02 Телехикая «Жүрекке жазылған жол»
07.00, 00.40 Жаңалықтар
07.30, 01.10 Новости
08.00 Т/х «Ғаламат ғасыр. Хюррем»
10.00, 20.00 Сериал «Черная любовь»
12.00, 22.00 Сериал «Стамбульская невеста»
13.00 Жаңалықтар
13.15 Новости
13.30 Сериал «Дикая Роза»
14.30, 23.50 Әзілің жарасса
15.40 Т/х «Кек қуған әйел»
16.50, 18.30 Сериал «Великолепный век. Хюррем»
18.00 Жаңалықтар. Тікелей эфир
19.30 Новости. Прямой эфир
22.50 Сериал «Мечь женщины»
01.40 Телехикая «Құтқару қызметі»
02.10 Әйгерім Сейфолланың Сырласуы
03.10 Япырай
04.00 Қызықты weekend
04.50 Телехикая «Ата-ана, бала-шаға-2»

14.00 «Келін BATTLE»
16.00 «Әсем әуен»
17.00 «Шашу»
17.40 «Саулықтың сыры»
18.00 «Единый народ»
18.30 «Абадан»
18.45 «Әсем әуен»
19.00 «Әзекжарды»
19.30 «Арнайы репортаж»
20.00 «Бір шәугім шай»
20.35 «Әсем әуен»
21.00 «Жер жәннаты - Жетісу» аудан, қала мәдени күндері
22.55 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

05.58 ҚР Өнұраны
06.00, 05.00 «Әзіл студио» ойын-сауық
07.00 «Күліп All» ойын-сауық
07.30 «Тәтті шоу» ойын-сауық
08.00 Мультсериал «Губка Боб»
09.30 Кулиарная программа

Сенбі - Суббота, 29 қараша

ХАБАР

05.00, 01.00 ҚР Өнұраны
05.00 «Маңдай тер»
06.15 «Кім мықты?»
07.30 Концерт «Абайдың әндері»
09.30 «Президенттік резерв»
10.00 Мультфильм «Мармариюк»
11.20 Мультсериал «Царевна и дракон. Магическая книга»
12.15 Худ.фильм «Чего хотят мужчины»
14.00 Реалити-шоу «Шеберлер шайқасы»
15.15 «The Voice Қазақстан»
17.15 Т/х «Келінжан»
18.15 «Жекпе-жек Айтыс»
19.45 «Алғашқы»
20.45 «Қызық times»
22.00 «7 күн»
22.40 Жұмыр жер
23.00 Худ.фильм «Соломон кейн»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Той базар»
07.00, 03.35 «Паутина»
09.00 Худ.фильм «Гений пустого места»
11.35 «Қаймақ»
12.20 Сериал «Синдром жертвы»
17.00 «Жұлдызды жол»
19.00 «Koremix-шоу»
20.00 «Асау жаңалықтар»
20.35 «Заң мен ел»
21.00 Сериал «Потому что люблю»
01.40 Худ.фильм «Часпик»

КТК

07.00 ҚР Өнұраны
07.05, 05.00 «Өнім сен едің» ойын-сауық
07.50, 02.40 «Менің сүйікті донорым» отандық телехикая
09.10 Вечерние новости
09.50, 21.00 Сериал «По тонкому льду»
14.00 Сериал «Сашка»
16.00 «Реальная мистика» реалити-шоу
19.00, 03.40 «18-25», Рахымжан Жақайымның ән кеші
21.00 Сериал «Принц и нищая»
01.10 Сериал «Поцелуй»

ЖЕТІСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық»
08.50 «Саулықтың сыры»
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 «Әсем әуен»
10.35 «Қарындас»
11.05 «Әсем әуен»
12.00 «Біздің толқын»
12.50 «Спорт-Тіме»
13.05 М/ф «Мұңлық пен зарлық»
13.30 «Әсем әуен»
14.00 «Жетісу жақұты»

«Готовим с Адель»
10.00 Телевикторина «Telebingo»
10.20 Т/х «Менің Фаризам»
11.40 Мультфильм «Иван Царевич и серый волк-2»
13.20 Худ.фильм «Ледниковый период-5: Столкновение неизбежно»
15.20 Кино. Джонни Депп в фэнтези «Пираты карибского моря: На странных берегах»
18.20 Крис Пратт в боевике «Война будущего»
21.00 Худ.фильм «Тихое место-2»
22.50 Худ.фильм «Чужие против хищника: реквием»
01.00 «31 әзіл» ойын-сауық
03.00 «Tik Tok show» ойын-сауық
03.30 «Time Vine» ойын-сауық
03.50 «1001 Әзіл» ойын-сауық
04.00 Телевикторина «BALA BATLLE»
04.30 «What's up?»
05.30 Ризамын

14.35 «102» сообщает»
15.00 «Аман болайық»
15.45 К/ф «Елес»
17.00 «Шашу»
17.40 «Саулықтың сыры»
18.00 «Қылышсыз майдан»
18.50 «Әсем әуен»
19.00 «Ұлт ұяты»
20.00 «Дала сыры»
20.15 «Әсем әуен»
20.30 «Апта» (қаз)
21.30 «Апта» (рус)
22.20 «Жер жәннаты - Жетісу» аудан, қала мәдени күндері

31 КАНАЛ

05.58 ҚР Өнұраны
06.00, 04.40 «Әзіл студио» ойын-сауық
07.00 «Күліп All» ойын-сауық
07.30 «Тәтті шоу» ойын-сауық
08.00 Мультсериал «Губка Боб»
09.30 Кулиарная программа «Готовим с Адель»
10.00 «Tik Tok show» ойын-сауық
10.20 Т/х «Менің Фаризам»
11.40 Худ.фильм «Жыным сол-2»
13.50 Кино. Бай Байхэ в фэнтези «Охота на монстра»
16.20 Худ.фильм «Ледниковый период-5: Столкновение неизбежно»
18.20 Кино. Джонни Депп в фэнтези «Пираты карибского моря: На странных берегах»
21.00 Худ.фильм «Люди икс: последняя битва»
23.00 Худ.фильм «Воин»
01.30 «Bizdin show» ойын-сауық
04.00 «Тамаша line» ойын-сауық
05.00 «1001 Әзіл» ойын-сауық
05.10 Телевикторина «BALA BATLLE»
05.30 «What's up?»

7 КАНАЛ

06.00, 04.50 Өнұран
06.02 Т/х «Дем. Соңғы үміт»
06.50 Тақиясыз періште. Үздік бөлімдер
08.00 «Людам на смех»
09.00, 20.00 Сериал «Черная любовь»
15.00, 22.00 Сериал «Стамбульская невеста»
16.00 Т/х «Үнсіз жүрек»
17.20 «Саулықтың сыры»
Бағдарлама
17.30 Әзіл әлемі
18.00 Сериал «Великолепный век. Хюррем»
22.50 Жарқыраған жұлдыз.
Жаңа маусым
23.50 Әзілің жарасса
00.50 Түпсана және жасыл нәски
01.40 Құтқару қызметі
02.40 Жұлдызды шаңырақта
03.40 Қызықты weekend
04.20 Т/х «Ата-ана. Бала-шаға-2»

7 КАНАЛ

06.00, 05.50 Өнұран
06.02 Телехикая «Дем. Соңғы үміт»
06.50 Тақиясыз періште. Үздік бөлімдер
08.20 Доктор Тажина
09.00, 20.00 Сериал «Черная любовь»
15.00, 22.00 Сериал «Стамбульская невеста»
16.00 «Саулықтың сыры»
Бағдарлама
16.10 Худ.фильм «Каникулы off-line-3»
18.00 Сериал «Великолепный век. Хюррем»
22.50 Худ.фильм «Бесконечная любовь»
01.00 Түпсана және жасыл нәски
01.50 «Құтқару қызметі»
02.50 «Япырай» Скетчком
03.20 Жұлдызды шаңырақта
04.20 Қызықты weekend
05.00 Т/х «Ата-ана. Бала-шаға-2»

БАЙҚАУҒА

ҰЛТ РУХЫНЫҢ
ОЯНҒАН КҮНІ

1986 жылғы 16 желтоқсан — қазақ халқының жүрегінде мәңгі сақталатын күн. Бұл күні Алматының орталық алаңына мыңдаған қазақ жастары жиналып, өз елінің болашағына бей-жай қарамайтындарын көрсетті. Жастардың бейбіт шеруі күшпен басылды, көптеген жазықсыз жастар жапа шекті. Бірақ сол ерлік пен намыс бүгінгі тәуелсіздіктің бастауы болды. Олар әділетсіздікке, отарлық жүйеге қарсы шығып, ел тәуелсіздігін армандады. Осылайша, Ұлт рухы оянды, намыс оты жанды. Желтоқсан көтерілісі — жай ғана шеру емес, ол бір ұлттың еркіндікке ұмтылған, бостандықты аңсаған үні. Қас-қағым сәтте тарихтың бағытын өзгерткен бұл күннің ызғары қатты болды. Алайда, сол суықта қазақ жастарының жүрегінде нағыз от жанды. Олар жандарын шүберекке түйіп, еш қорықпастан өз ұлтының намысын қорғады. Қайрат Рысқұлбеков, Ләззат Асанова, Ербол Сыпатаев сынды батырлар ерлікпен ел есінде қалды.

Желтоқсан — ұлт рухының биіктеген, ел тағдырына жанашыр жүректердің тірілген күні. Біз осы ерлікке тағзым етіп, әрдайым есте сақтауымыз керек. Өйткені Тәуелсіздік бізге оңай келген жоқ. Тәуелсіздік алған күн, 1991 жылдың 16 желтоқсаны — қазақ елі үшін ерекше, тарихи күн. Бұл күні Қазақстан өз тәуелсіздігін ресми түрде жариялап, жеке мемлекет атанды. Ғасырлар бойы бабалар аңсаған арманның орындалған сәті. Тәуелсіздік алған күн тек құжаттағы күн емес, бұл азаттықтың бастауы, ел еркіндігінің символы. Сол күннен бастап еліміз өз заңын, туын, елтаңбасын, әнұранын бекітіп, дербес саясатын жүргізе бастады. Бұл күн — халқымыздың ерлігі мен бірлігінің нәтижесі. Біз бүгінгі бейбіт өміріміз үшін сол жолда күрескен ата-бабаларға, Желтоқсан батырларына қарыздармыз.

Тәуелсіздік — біздің ең басты байлығымыз! Оны сақтау әр қазақстандықтың қасиетті борышы деп білемін. Тәуелсіздік мәңгілік!

Мақмет Айша Мұқамеджанқызы,
Қадырғали Қосымұлы Жалайыри атындағы орта
мектеп-гимназиясының 5-сынып оқушысы
Көксу ауданы, Балпық би ауылы

ЖЕЛТОҚСАН -
ТӘУЕЛСІЗДІКТІҢ ТАҢЫ

1986 жылдың желтоқсаны — қазақ халқының тарихындағы ең ауыр да ең даңқты беттердің бірі. Бұл оқиға — ұлт рухының биіктігін, жастардың еркіндік пен әділдікке деген ұмтылысын дәлелдеген күн еді. 16 желтоқсан Алматының орталық алаңына мыңдаған қазақ жастары жиналып, Кеңес билігінің әділетсіз шешіміне қарсы шықты. Олар «Әр халықтың өз басшысы болсын!», «Қазақстан — қазақтар елі!» деген ұрандармен бейбіт түрде өз көзқарастарын білдірді.

Желтоқсан алаңында ел болашағы үшін күрескен көптеген батыр жастар тарихта өшпес із қалдырды. Солардың ішінде Қайрат Рысқұлбеков, Ләззат Асанова, Ербол Сыпатаев, Сәбира Мұхамеджанова сынды есімдер мәңгілікке ел жадында қалды. Олар әділдік жолында құрбан болып, ұлт намысы мен тәуелсіздік үшін өз өмірін құрбан етті. Бұл оқиға тек саяси қозғалыс емес, бүкіл ұлттың оянуына, еркіндік рухының қайта жаңғыруына себеп болды. Желтоқсан көтерілісі — еліміздің Тәуелсіздікке бастар үлкен қадамы болды. 1991 жылы Тәуелсіздік жарияланған сәтте, сол желтоқсаншылардың арманы орындалды.

Бүгінгі ұрпақ — сол ерліктің жалғасы. Біз олардың рухына тағзым етіп, тәуелсіз еліміздің болашағын нық қалыптастыруымыз керек. Желтоқсан көтерілісі бізге батылдық пен бірліктің, елжандылық пен намыстың нағыз үлгісін көрсетті. Желтоқсан — тәуелсіздіктің бастауы, ал тәуелсіздік — сол Желтоқсанның мәңгілік жемісі!

Ахмет Айша Асқарқызы,
Құлжабай Қасымов атындағы №28 ІТ мектеп-лицейінің 6-сынып оқушысы
Талдықорған қаласы

ЗАКОН

КОРРУПЦИЯ — УГРОЗА СПРАВЕДЛИВОСТИ И
РАЗВИТИЮ ПРАВОВОГО ГОСУДАРСТВА

Коррупция остаётся одной из наиболее острых и опасных проблем современного общества, она затрагивает экономику, нарушает принципы законности, подрывает доверие граждан к государственным институтам и препятствует развитию демократических ценностей. В условиях стремительного развития общественных отношений и повышения требований к прозрачности деятельности государственных органов борьба с коррупцией приобретает особую актуальность.

В сфере судебных экспертиз проблема коррупции имеет особое значение, так как экспертное заключение — это ключевой доказательственный материал, который может повлиять на дальнейший ход расследования, судебное решение и судьбу каждого участника дела. Именно поэтому деятельность судебного эксперта должна строиться на принципах законности, объективности, беспристрастности и строгого соблюдения профессиональной этики. Любая попытка оказать давление на эксперта или

повлиять на результаты исследования нарушает саму сущность правосудия.

Эффективная судебно-экспертная система невозможна без полного искоренения коррупционных проявлений. Вмешательство в экспертный процесс, попытки «договориться» или использовать административные ресурсы создают риски ошибок, фальсификаций и нарушений прав граждан, они приводят к снижению доверия общества к правоохранительным органам и создают ощущение несправедливости. Поэтому госу-

дарство последовательно усиливает меры по повышению открытости, совершенствованию контроля и созданию механизмов, исключающих коррупционные риски.

В судебно-экспертных учреждениях на повсеместной основе проводится системная работа по внедрению современных стандартов и повышению профессионального уровня сотрудников, разрабатываются и применяются новые правила внутреннего контроля, автоматизация процессов снижает человеческий фактор, что непосредственно способствует развитию антикоррупционной культуры, то есть вся деятельность направлена на то, чтобы каждая экспертиза проводилась качественно, объективно, а любые риски коррупционных действий были исключены.

Борьба с коррупцией — это не только задача государства и руководства учреждений,

она начинается с личной ответственности каждого служащего, где важным элементом является формирование внутренней установки на честность, соблюдение норм закона и профессиональной этики.

Кроме того, не менее важным является и повышение правовой культуры общества в целом. Только совместная работа граждан, государственных органов и профессиональных сообществ позволит создать условия, в которых коррупция будет восприниматься как недопустимое явление. Формирование нулевой терпимости к коррупционным проявлениям — одно из ключевых условий устойчивого развития и укрепления государства и построение честного, справедливого и правового общества.

Ж.Н. Батыршаев
Главный эксперт Института
судебных экспертиз по области
Жетісу

ШЕКАРА

ӘСКЕРИ БОРЫШЫН ӨТЕГЕН
САРБАЗДАРҒА ГРАНТ
СЕРТИФИКАТЫ ТАБЫСТАЛДЫ

ҚР ҰҚК Шекара қызметі Жетісу облысы бойынша департаменті бастығы полковник М.Нарбаев Алакөл ауданы бойынша шекара басқармасында Отан алдындағы мерзімді әскери қызметін абыроймен атқарған сарбаздарға «Сарбаз 2.0» әскери жобасы бойынша жоғары оқу орындарына грант сертификаттарын табыстады. Бұл мүмкіндік Мемлекет басшысының жастардың

әскери қызметке қызығушылығын арттыру мақсатында іске асырылуда.

Грант иесі атанған С.Жеңіс, Ә.Әбдірахманов, О.Майнен, Е.Кенжебаев, Ә.Жаймағанбетовтер келер жылы еліміздегі М.Тынышбаев атындағы университеті мен Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің студенті және ҚР Қорғаныс министрлігі Радио-электроника және байланыс Әскери-инженерлік институтының курсанты атанатын болады.

«КҮЗ-2025» ӘСКЕРИ
ҚЫЗМЕТШІЛЕРІНЕ ҚАРУ ТАБЫСТАУ
РӘСІМІ ӨТТІ

ҚР ҰҚК Шекара қызметі Жетісу облысы бойынша департаментіне қарасты Алакөл ауданы бойынша шекара басқармасында «Күз-2025» шақырылымындағы әскери қызметшілерге салтанатты түрде қару табыстау рәсімі өтті.

Іс-шара барысында сарбаздарға жеке қарулары беріліп, оны қолдану тәртібі мен қауіпсіздік талаптары түсіндірілді.

Бұл - олардың әскери қызметтегі жауапкершілігі артып, жауынгерлік дайындыққа ресми түрде кіріскенінің маңызды кезеңі болып саналады.

ШЕКАРАШЫ АРДАГЕРМЕН
КЕЗДЕСУ ӨТТІ

ҚР ҰҚК Шекара қызметі Жетісу облысы бойынша департаменті Алакөл ауданы бойынша шекара басқармасы «Басқан» шекара бөлімшесінде шекарашы ардагер, запастағы полковник Қазақпай Ертышбаев пен жеке құрамның қатысуымен мазмұнды кездесу өтті.

Жиын барысында ардагер өз қызмет жолынан естеліктерімен бөлісіп, шекарашы мамандығының абыройы мен жауапкершілігін жастарға кеңінен түсіндірді. Сондай-ақ, қазіргі буын сарбаздарына ел шекарасын қорғауда табандылық, төртіп пен адалдықтың маңызын ерекше атап өтті.

Мұндай кездесулер жас шекарашылардың патриоттық рухын көтеріп, олардың бойында Отанға деген сүйіспеншілікті нығайтуға зор ықпал етеді.

ҚАЗЫНА

ТІЛ МӘРТЕБЕСІ - ЕЛ МӘРТЕБЕСІ

«Тіл мәртебесі – ел мәртебесі» деген халық даналығы бар. Бұл жайдан жай айтылған жалаң сөз емес. Мұның астарында терең ұғым жатыр. Сондықтан, тәуелсіздік алған әрбір ұлт ең әуелі ана тілінің тағдырына алаңдайды. Жалпы игі істің басы тіл екені де бесенеден белгілі. Тіл – қарым-қатынас құралы ғана емес, ұлтты ұлықтайтын, қадір-қасиетін танытатын ұлттық сананың қайнар көзі. Қазақ тілі – «еліміздің мемлекеттік тілі» екендігі Конституцияда заңдастырылған. Осының өзі Мемлекеттік тілімізді мейлінше кемелдендіруге, тіліміздің мәртебесін ту етіп көтеруге қосылып отырған өлшеусіз үлес екені даусыз.

Жасыратыны жоқ қазіргі заман ағымына сай бүгінгі таңда жас ұрпаққа көп тілді білуге ұмтылу мақсаты қойылып жатыр. Өйткені, еліміздің болашағы сеніп тапсырылатын жастарымыз білікті де білімді болатын болса, мемлекетіміздің қарышты қадаммен дамып, әлемдегі өркениетті елдердің қатарынан орнын ойып алары даусыз. Өйткенмен, көптілділік жағдайында да оның негізгі тұғыры қазақ тілі болуға тиісті екені баршаға аян. Бұл туралы Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев Алматы облысына сапары барысында әлем халықтарының жақсы қасиеттерін бойға сіңіріп, озық үрдістерін үйрену үшін тіл білу қажет екенін айтқан. Бабаларымыз да «Жеті жұрттың тілін біл, жеті түрлі

ілім біл» деп мақалдап,тілдің маңызын дәріптеген. Шын мәнінде, жастар көп тіл білсе, алдынан қаншама елдің есігі айқара ашылады. Бұл туған еліңнің мүддесіне қызмет ету үшін қажет. Дегенмен, ең алдымен, жастарымыз ана тілін – қазақ тілін білуі керек. Демек, мемлекеттік тілдің мәртебесін арттыру жолында әрқайсымыз өзіндік үлес қосуымыз керек. Бұл әркімнің асыл парызы болуы тиіс.

Орайы келгенде, мына бір ойымызды ортаға сала кетсек артық болмас. Мемлекеттік тіліміздің мәртебесін өсіріп, мерейін тасыту жолында егемен елімізде іргелі істер істеліп жатыр. Бодандық заманда жойылып кетудің аз-ақ алдында қалған ана тіліміздің абыройын асқақтатып, беделін биіктету

тәуелсіз мемлекет болғалы бері қызу қолға алынды. Сондықтан, алдағы уақытта тілге қатысты кемшіліктерге жол берілмей, мемлекеттік тіл қолданысын дамытуға, мәртебесін арттыруға тек мемлекеттік мекемелер ғана емес, сонымен қатар барлық қазақстандық атсалысуы қажет. Өйткені егеменді еліміздің тәуелсіздігін айқындайтын негізгі конституциялық құқықтық белгілерінің бірі мемлекеттік тіл болғандықтан, оның тұғырын биіктету – баршамызға ортақ парыз және отан алдындағы міндетті борыш деп санаймын.

Ернар ҚҰРМАНҒАЛИ,
Талдықорған қалалық сотының
бас маманы.

ӘЛЕУМЕТТІК ДЕРТ

КӨП БОЛЫП ҚОЛҒА АЛСАҚ...

Қазақстан Республикасының «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» 2015 жылғы 18 қарашадағы № 410-V Заңында сыбайлас жемқорлық ұғымына былай деп түсінік берілген. Сыбайлас жемқорлық – жауапты мемлекеттік лауазымды атқаратын адамдардың, мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдардың, мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдарға теңестірілген адамдардың, лауазымды адамдардың өздерінің лауазымдық (қызметтік) өкілеттіктерін және соған байланысты мүмкіндіктерін жеке өзі немесе делдалдар арқылы жеке өзіне не үшінші тұлғаларға мүлктік (мүлктік емес) игіліктер мен артықшылықтар алу немесе табу мақсатында заңсыз пайдалануы, сол сияқты игіліктер мен артықшылықтарды

беру арқылы осы адамдарды параға сатып алу. Сондықтан әркім өзінің бойын осындай әрекетке барудан аулақ ұстайтын болса заңның да ала жібін аттамайтыны даусыз. Ендеше қандай да бір әрекет жасау алдында жеті өлшеп бір рет кескен азамат қылмысқа да бармайтыны айдан анық.

Жоғарыда аталған Заң талабының аясында елімізде жемқорлыққа қарсы ымырасыз күрес жүргізіліп, пәрменді шаралар әр салада жүзеге асырылуда. Бұл әлеуметтік кеселдің аясында әсіресе, халық парақорлық дертімен жиі бетпепет келеді. Сондықтан, кез келген ортада пара беру мен пара алудың жолын кесуде қоғам болып белсенділік танытуымыз қажет. Бұл тұрғыда заң талаптарында атап көрсетілген азаматтардың арасында сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастырудың атқарар рөлі орасан.

Атап айтсақ, осы заңның 9-бабында сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыруға байланысты былай деп атап көрсетілген.

1. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру – сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл субъектілерінің қоғамда сыбайлас жемқорлыққа төзбеушілікті көрсететін құндылықтар жүйесін сақтау және нығайту бойынша өз құзыреті шегінде жүзеге асыратын қызметі. 2. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру білім беру, ақпараттық және ұйымдастырушылық сипаттағы шаралар кешені арқылы жүзеге асырылады. 3. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы білім беру – тұлғаның адамгершілік, зияткерлік, мәдени тұрғыдан дамуы және сыбайлас жемқорлықты қабылдамаудағы белсенді азаматтық ұстанымын қалыптастыру

мақсатында жүзеге асырылатын, тәрбиелеу мен оқытудың үздіксіз процесі. 4. Ақпараттық және ұйымдастырушылық қызмет бұқаралық ақпарат құралдарында түсіндіру жұмыстарын жүргізу, әлеуметтік маңызды іс-шараларды, Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес мемлекеттік әлеуметтік тапсырысты және Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген өзге де шараларды ұйымдастыру арқылы іске асырылады.

Демек, осындай қағидаларды есте сақтай отырып, әр азаматтың сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес мәдениетін қалыптастыратын болса «Көп көмегі көл» дегендей бұл әлеуметтік кеселдің түбіріне балта шабуға зор мүмкіндік туары даусыз.

Бақыт ЖАПАРОВА,
Текелі қалалық сотының бас маманы.

ПРОЦЕСТІ ЖҮРГІЗУ

БАРЫСЫНДАҒЫ ӘДЕПТІ САҚТАУ

СУДЬЯ ӘДЕБИ

Бұл күндері халық кез келген туындаған мәселесін сот арқылы шешуді әдетке айналдырғаны құпия емес. Сондықтан, қарапайым халықтың құқықтық санасы арта түсуіне байланысты қазіргі таңда туындай қалған дау дамайды сотқа жүгіну арқылы шешу үшін соттың табалдырығын аттаушылар саны көбейе түскені баршаға аян. Соған байланысты қоғамда жиі кездесетін осындай әртүрлі даулы мәселелер бойынша қарапайым халықпен жақын жұмыс жасайтын, сот билігін жүзеге асыратын судьялар екені де белгілі.

Сол себепті, олардың өмір тәжірибесі бай, сөзге шешен. Бұқара халыққа өз қызметін толық түсіндіре, көрсете білуі олардың басты міндеті ретінде жүктелген. Сондықтан сот отырыстарын жүргізудің жоғары мәдениеті, істің барлық мән-жайларын дұрыс анықтау, заңды шешімді дұрыс қабылдау және оны түсіндіру судья жұмысының негізгі көрсеткіші болып табылады.

Сайып келгенде, Судья әдеби кодексі қабылдаудың негізгі мақсаты - қоғамда биліктің сот тармағының өкілдері ретінде судьялар туралы ерекше оң пікір қалыптастыруды көздейді. Сот этикасы сот отырысына қатысушылармен және сот ісін жүргізуге тартылған адамдар тобымен өзара қатынастарды реттейтін заңның іс жүргізу нормаларын сақтаумен байланысты судьяның кәсіби қызметіне ғана негізделеді. Судья сот отырысын қалай жүргізсе, азаматтардың сот жүйесіне деген сенімі сол деңгейде қалыптасады. Сот отырысының мәдениеті тұрғысынан оның уақытылы басталуынан, сот құжаттарын рәсімдеуге дейінгі барлық әрекет маңызды. Сот процесінің мәдениетін арттыру үшін соттың сыртқы жағдайының маңызы аз емес. Бұл судьялардың, прокурордың, адвокаттың істі қарауға дайындығын және олардың істі терең білуін талап етеді.

Мына мәселе де назар аударуға тұрарлық. Кейінгі жылдары соттар қоғамдағы шиеленісті азайту, бітімгершілікке келу, келісім институттарын дамытуға айрықша бет бұрғаны қуантарлық жағдай. Дауды сотқа дейін жеткізбеудің, сотқа дейінгі рәсімдерді алдын ала шешудің мол мүмкіндіктерін мақсатты түрде пайдалана бастады. Оны судьялардың процесс кезінде: «Екі тараптың татуласу мүмкіндігі бар ма? Дауды бітімгершілік жолмен шеше аласыздар ма? Сол үшін сіздерге уақыт қажет пе?» - деген дәстүрлі сұрақтарынан-ақ байқаймыз. Соның арқасында, дауласушы тараптар бітімгершілікке келіп, бір-бірімен араздаспай, қабылданған шешімге қанағаттанып жататын жағдайлар көбейе түсті.

Айгерім ЖҰМАБАЕВА,
Көксу аудандық сотының бас
маманы-сот отырысының хатшысы.

СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚ

ПАРА БЕРГЕН ДЕ ҚЫМЫСТЫҚ
ЖАУАПҚА ТАРТЫЛАДЫ

Мемлекет басшысы Қ.К.Тоқаев сыбайлас жемқорлықпен ымырасыз күресу мемлекеттік саясаттағы негізгі басымдықтың бірі екенін, оның пікірінше, заң үстемдігін орнатып, нағыз құқықтық мемлекет құру үшін ең алдымен, жемқорлықтың тамырына балта шабу керек екендігін ұдайы айтып келеді. Президент халық арасында ақпараттық түсіндіру жұмыстарын жүргізуді күшейтуге шақыруға, «Жемқорлық – індет, онымен күресу – міндет» қағидатын баршаның санасына сіңіру арқылы бүкіл қоғамды жемқорлықпен күресуге жұмылдыру қажеттігіне де аса маңыз беруде.

Қазақстанда «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» заңы бар. Оның талаптарын бұлжытпай орындау сыбайлас жемқорлық құбылыстарына жол бермеудің алғышарты болып табылады. Ал, екіншіше орай кей жағдайда қарапайым халық ара-сында құқықтық сауатының төмендігінен оны жеп жататыны құпия емес. Мәселен, егер Қазақстан азаматы немесе азаматшасы пара беру барысында ұсталса, жоғарыда аталған заң бойынша ауыр жазаға тартылады. Алайда, бұған қарамастан қаншама адамдар жемқорлықтың өсуіне өздері ұйытқы болып, үлестерін қосып жүргенін күнделікті процестер барысында көріп те, естіп те келеміз. Қаншама қарапайым халықтың сыбайлас жемқорлыққа қатысты жанайқайының куәсі болып та жүрміз. Бірақ өте өкініштісі лауазымды адамдарға сол адамдардың ақшаны өздері ұсынатындығы арқаға аяздай батады. Себебі, қазіргі таңда адамдардың түп

санасында бұл заманды ақша билейді деген қағида қалыптасып кеткен. Бұл түсінікті алдын алу үшін ең алдымен әр жеке тұлға санасын, бұл мәселеге деген көзқарасын өзгертуі қажет. Біріншіден, адам саналы түрде пара сұрауды тоқтатуы қажет, тіпті ұсынған жағдайда қажетті органдарға дереу ескертуі тиіс. Осылайша, сол адамдар өз жазасын алады. Егер осылай жасасақ пара ұсынушы және оны қабыл алған адамдардың бойына қорқыныш ұялайды, әрі пара беремін деген ой екінші рет туындамайды. Ең бастысы, олар бұл жағдайдан сабақ алары сөзсіз.

Орайы келгенде, пара бергісі келген де жауапқа тартылатыны туралы заңға өзгеріс енгізілгендігі туралы айта кетсек артық болмас. Бұл өзгеріс «Жемқорлыққа қарсы күрес» туралы заң жобасын да қарастырылған. Пара бергендер ғана емес, оны беруге тырысқандар да қылмыстық жауапқа тартылады. Соған байланысты Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексі жаңа 247/1-баппен толықтырылды. Бұл бап жемқорлық әрекеттерді жасауға оқталғандар үшін екі жылдан аса бас бостандығынан айыру жазасын қарастырады. Өзгеріс пара алушы мен берушіні тең дәрежеде жауапкершілікке тартып, әділдік принципін күшейтуді көздейді.

Ерлан МАМЕЛЬЯНОВ,
Жетісу облысының
қылмыстық істер жөніндегі
мамандандырылған ауданаралық
сотының аға сот приставы.

ЕСКЕ АЛУ ТУРНИРИ

ЖУРНАЛИСТЕР ЖАСЫЛ АЛАҢҒА ШЫҚТЫ

Талдықорғандағы «Жастар» спорт сарайында белгілі журналист Бейсен Құранбекті еске алуға арналған футбол турнирі өтті. Жыл сайын журналистердің басын қосатын маңызды спорттық іс-шара биыл бесінші жыл қатарынан ұйымдастырылып отыр, деп хабарлайды Dalanews.kz.

Турнирге Астана, Атырау, Өскемен, Қызылорда, Шымкент, Алматы және Талдықорған қалаларынан сегіз команда қатысты. Былтырғы турнирдің жеңімпазы жетісулық «Qareket» командасы болған. Сонымен қатар, бұған дейін «Қазмедиа», «Алматы» және «Экспресс-К» сайтының журналистері де турнир жеңімпазы атағына ие болған. Жарыстың ашылуына дейін оның қатысушылары, жанкүйерлері мен қонақтары Бейсен Құранбекті

бір минут үнсіздікпен еске алды. Өздеріңіз білетіндей, ол қазақстандық журналистиканың дамуына елеулі үлес қосқан елімізге кеңінен танымал Жетісу облысының тумасы екені баршаға аян.

Жарыстың ашылу салтанатында ұйымдастырушы, журналист - «Жетісу» радиосының жетекшісі Есболат Айдабосын турнирдің мәніне ерекше тоқталып, жүлде қоры жайлы да тілге тиек етті.

– Бейсен Құранбекті еске алуға арналған турнир биыл бесінші рет өтіп жатыр. Бұл жарысты өткізуге өңір басшысы Бейбіт Исабаев үнемі қолдау білдіріп келеді. Оған жыл сайын Қазақстанның түрлі облыстары мен қалаларынан 10-ға жуық команда қатысады. Быылғы турнирдің ерекшелігі - оның

қатысушылары тек журналистер ғана. Бұл турнир журналистер қауымының бас қосуына, кәсіби байланыс орнатуына мүмкіндік береді, - деді.

Сонымен қатар, жүлде қоры бірінші орын – 1 миллион теңге, екінші орын – 700 мың теңге, үшінші орын – 500 мың, төртінші орын – 200 мың теңге екенін айтты. Сондай-ақ, Бейсен Құранбектің ұстаздары Сайын Тұрсынов пен Нұртілеу Иманғалиұлы атындағы арнайы жүлделер мен алты-жеті номинация бойынша сыйлықтар қарастырылғанын, «Қала мен Дала», «Жетісу» газеттері және Жетісу телеарнасының арнайы сыйлықтары берілетінін атап көрсетті.

Қызықты әрі тартысты жағдайда өткен турнир қорытындысы бойынша «Setanta sport» ко-

мандасы бас жүлдені жеңіп алса, екінші орынды «Beksport.kz» журналистері еншіледі. Үшінші жүлделі орын «Aqmeshit-Qyzylorda» футболшыларына бұйырды. Ал, алаң қожайындары

былтырғы чемпион «Qareket» төртінші орынды қанағат тұтты. Арнаулы тағайындалған жүлделер де лайықты болған ойыншыларға табыс етілді.

РЕГБИ

ЖЕРЛЕСТЕРІМІЗ ЖЕҢІСКЕ ҮЛЕС ҚОСТЫ

Қазақстан құрамасы Оман елінде өткен Asia Rugby Emirates Men's Sevens Trophy турнирінің жеңімпазы атанды, деп хабарлайды turkystan.kz.

Бұл турнирге 12 команда қатысқан. Қазақстандықтар барлық ойындарында қарсыластарын ұтып, шешуші кезеңдерде бірде-бір жеңіліссіз чемпион болды.

Сүйсінерлігі сол, құрама команданың сапында жетісулық үш регбиші өнер көрсетіп, бұл жарқын жеңіске сүбелі үлес қосты. Атап айтқанда, білікті бапкерлер Иван Ольховский мен Ахият Иман жаттықтыратын халықаралық дәрежедегі спорт шеберлері Данил Сумский, Алексей Лукманов және спорт шебері Олег Гусев жақсы ойындарымен көзге түсе білді. Үш спортшы да директоры Николай Бабичев болып табылатын талдықорғандық «Олимп» кәсіптік регби клубының мүшелері.

Турнир топтық кезең (топтар бойынша ойындар) және плей-офф (ширек финал, жартылай финал, финал) форматында өтті. Қазақстан өз тобына Қырғызстан, Сауд Арабиясы және Катар құрамаларымен бірге түсіп, барлығын сенімді түрде жеңіп, нокаут кезеңіне өтті.

Қазақстан құрамасы бастапқыда топтық кезеңде өз тобының барлық үш матчында жеңіске жетіп, плей-офф кезеңіне жолдама алды. Атап айтқанда, Қазақстан 44:0 есебімен Қырғызстан құрамасын, 27:0 есебімен Сауд Арабиясын және 34:7 есебімен Катар командасын ойсырата жеңді.

Жартылай финалда Қазақстан 41:0 есебімен Ауғанстан регбишілерінен басым түсіп, ақтық ойынға шықты. Алтын медаль үшін айқаста қазақстандық жігіттер Үндістан ұжымын 27:0 есебімен тас талқан етіп, жеңіс тұғырының ең жоғары сатысына жайғасты. Осылайша, Қазақстан чемпион атанып, Asia Rugby Sevens Series Division 1 дивизионына жолдама алды (екі финалист те жоғары дивизионға өтті).

Жалпы алғанда, Қазақстан турнир барысында тамаша қорғаныс пен мықты шабуыл көрсетті. Барлығы 14 ұпай ғана жіберіп алды (оның 7-еуі топтық кезеңде) және бірде-бір рет жеңілген жоқ. Бұл — қазақстандық регбишілердің тарихи жетістігі мен алтын медальға апарған жолы.

Турнир қорытындысы бойынша Қазақстан және Үндістан жоғары дивизионға өтсе, Өзбекстан және Қытай Тайбэйі төменгі дивизионға түсіп қалды.

ФУТБОЛ

ҚАЛМЫРЗАНЫҢ КОМАНДАСЫ

Құрамында «Қайраттың» талантты жас қақпашысы, жас та болса елімізге танымал болып үлгерген Шерхан ҚАЛМЫРЗА ойнайтын он тоғыз жасқа дейінгі Қазақстан құрама командасы (суретте) тамаша табысқа жетті. Біздің жастар Еуро-26 біріншілігінің іріктеу турнирінің екінші кезеңіне шықты. Бұл сөз жоқ біздің ел үшін жоғары жетістік. Елімізге танымал бапкер Кирилл Кер жаттықтыратын біздің команда бірінші топтық кезеңде Ирландиялық құрдастарын 1:0 есебімен жеңіп, Кипр футболшыларымен 1:1 есебімен тең түсті. Тек футбол өнері мықты дамыған еуропа елдерінің бірі нидерландлықтардан 1:2 есебімен ұтылды. Сөйтіп, 4 ұпай жинап, екінші орынға ие болды. Бірінші орынды 9 ұпай жинақтаған Нидерланды командасы еншіледі.

Енді осы екі команда іріктеу турнирінің екінші кезеңіне қатысып, Еуропа чемпионатына тікелей қатысу жолдамасын сарапқа салады. Жарыс жеребесі 10 желтоқсанда тартылады.

ЖАС СПОРТШЫЛАРЫМЫЗ БИІК ТҰҒЫРДАН КӨРІНДІ

Біріккен Араб Әмірлігіндегі Абу Даби қаласында 100 мемлекеттен 5000-нан астам спортшы қатысып жатқан Бразилиялық Джиу-джитсудан Әлем Біріншілігінде 11 жастағы Ақтөбе қаласының тумасы Шерхан Есенкелдин әлем чемпионы атағын жеңіп алды деп хабарлайды NUR.KZ тілшісі.

Сүйсінерлігі сол, бұл жарыста Жетісулық жас спортшылар да тамаша табысқа жетуде. Атап айтсақ, Несіпқали Аңсар 42 келі салмақ дәрежесінде жеңімпаз атанса, Ахметшин Рамир 27 келі салмақ дәрежесінде чемпион атанды. Ал Алимханов Кабир 34 келі салмақ дәрежесінде жүлделі күміс медальды қоржынға салды (суретте).

Жас спортшылар жеңісі!

ЕЛ БІРІНШІЛІГІ

ДЗЮДОШЫЛАР СЕМЕЙДЕ САЙЫСҚА ТҮСТІ

Семей қаласында дзюдодан ерлер мен әйелдер арасында биылғы Қазақстан чемпионатында аралас командалық сайыстың нәтижесі белгілі болды. Нәтижесінде Абай облысы топ жарды. Олар финалда Астана қаласының құрамасын 4:1 есебімен жеңіп, аралас-командалық жарыс чемпионы атанды. Астана қаласы күміс жүлдені қанағат тұтты. Жетісу облысы мен былтырғы ел чемпионы Қызылорда облысының құрамалары жарыстың қола жүлдегері атанды.

Аралас-командалық жарысқа барлығы 15 команда қатысты. Астана, Алматы, Шымкент қалалары мен еліміздің 17 өңірінен барлығы 600-ден астам татами шебері бақ сынады. Ел біріншілігі қорытындысымен алдағы маусымға ұлттық құрама жасақталды. Төрт күнге жоспарланған жарыста ерлер мен әйелдер 14 салмақ дәрежесінде өзара мықтыны анықтады.

Жекелей сында біздің жігіттерден гөрі бұрымды дзюдошыларымыз сәтті өнер көрсетті. Қыздарымыз сайдың тасындай іріктеліп жиналған чемпионат қорытындысы бойынша бес медальды қоржынға салса, жігіттеріміз бір күміс медальға ие болды. Атап айтсақ, Іңкәр Төлепбергенова 52 келі салмақта, Камила Берлікаш 78 келіден жоғары салмақта күміс медаль жеңіп алса, Нұрай Хамзаева мен Кира Кегай 57 келі салмақта, Мөлдір Нарынова 70 келі салмақта және Досхан Жолжақсынов 78 келі салмақта қола медальды қанжығалады.

БАЙҚАУ

«Алатау» газеті мектеп оқушылары арасында Тәуелсіздігіміздің бастамасы болған Желтоқсан оқиғасы туралы шығармаларға **БАЙҚАУ ЖАРИЯЛАЙДЫ.**

Материалдар 27 қазаннан 8 желтоқсанға дейін қабылданады.

Қорытындысы 12 желтоқсанда жарияланып, марапаттау 19 желтоқсанда редакцияда өтеді.

Редакцияның эл/поштасы: alatau.offset@mail.ru
Электронная почта редакции:

Байланыс телефондары: 8 (776) 970 07 18;
Контактные телефоны: 8 (776) 529 44 08

КОНКУРС

Газета «Алатау» **ОБЪЯВЛЯЕТ КОНКУРС** среди школьников на лучшие творческие работы, посвященные событиям Декабря 1986 года, ставшие началом нашей Независимости.

Материалы принимаются с 27 октября по 8 декабря.

Итоги будут подведены 12 декабря, а торжественное награждение состоится 19 декабря в редакции газеты.

БАЙҚАУ ЕРЕЖЕСІ

Мектеп оқушылары арасында өтетін байқауға қатысу үшін төмендегі талаптарды орындау қажет:
1. Қатысушы байқау тақырыбы бойынша Word форматында Times New Roman қарпімен дайындалған 1-2 беттен аспайтын материал ұсынады.
2. Жазылған жұмысқа оқушының жеке суреті қоса жіберілуі қажет.

Тақырыпқа сай фото салуға болады.
3. Материалдар белгіленген мерзімге дейін электронды түрде қабылданады.
Байқауға белсене қатысып, шығармашылық қабілетіңізді шыңдаңыз! Жіберілген шығармалар газет бетінде жарияланады.

				Сынып					Би түрі					Жеңіс			
Лариба ...		Лак сұйығы		Вагон бел-месі		Атлас		Алдын хабар-лау	Тапан-ша		Үздік баға	Жан ...		Теле-дидар маркасы	Төзім		Қазақ жы-рауы
						Айдос ...		Оқтау қауы-зы	Сән үйі					Сөйсен-баев			Саусақ өлшемі
Саз аспа-бы		Дали		Күн-дізгі (ант.)					Сөйгел	Атмо-сфера		Тыраш					
			Қала көлігі						Әлсіз				Өзір				
Кеуек					Тармақ		Қоқан ...				Балық түрі	Ораз-баев		Көлік бел-шегі		Ноян	
Сауал-нама	Қана		Ресей теңге-сі					Шулау									Совет Армия-сы
					Құрлық		Қауіп					Көкеев		Соғыс			
	бетта, гамма		Балғын шөп						Лез-гинка ұраны		Қой түрі						Ривз
				Ішім-дік		Тұрыс-беков		ШҚО село					Сина		Хан		Жалға беру
	Сусын түрі		Жетел дәрісі							Систе-ма		Крау-зер				3,14	
						Ғұрып		Тер-тінші әйел						Бол-дуин		Ежелгі Еділ	
	Теоре-ма		Құда сыйы		Пейіл				Көйлек		Заряды жоқ бөлшек						
Ойын-хана		Жаңғақ түрі				Тур		Аста-насы Рим		Борщ		Сыр-дария		Жар		Айдын	
					Азия елі		Маугли қам-қоры						Дар-база				Q
Африка елі		Қазақ өзені		Тамыр				Қырғыз батыры		Әлем-дік блок	Көңіл-... Әдеп				...-ана		
Дабыра						Тақуа		Қысы-лыс қоры					Жылан түрі		Әсіре		Мама
		Ет-етке, сорпа-...		Зәузат					Түркі-мен қаласы					Кетік			Орта жүз руы
						Ақым						Бабаян					
	Ұрпақ		Селсоқ						Мал әбзелі					Ащы су			

Тарату аумағы: Қазақстан Республикасы

Меншік иесі
"АЛМАТЫ-БОЛАШАҚ" АҚ

Құрылтайшы: **Ырым КЕНЕНБАЙ**

Баспахана директоры
Бақберген ТУКИБАЕВ

Бас редактор
Баян ТАҢАТАРОВА

Кезекші редактор: Н. САЙДАҚҰЛОВА

Редакция алқасы:
Гүлнұр БАЙМҰХАН – редактордың орынбасары
Нұрила САЙДАҚҰЛОВА – тілші

Газет Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігінде 2007 жылғы 27 тамызда тіркеліп, № 8639-Г куәлігі берілген.

Газет Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32 үйде "Алматы-Болашақ" АҚ филиалы "Офсет" баспаханасында басылады.

Редакция мекенжайы: 040000, Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32-үй, екінші қабат.

Телефондары: 8(7282) 41-11-70, 41-11-42;
E-mail: alatau.offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru
Сайты: alatau_gazeti
Газет 07.08.2000 жылдан бастап қазақ және орыс тілдерінде аптасына бір рет - жұма күні шығады.

Таралымы 2700
Тапсырыс № 1182

Индекс 15534